

UCHWAŁA NR XXXIV/399/09
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
z dnia 7 grudnia 2009 r.

**w sprawie zatwierdzenia Roczego Programu Działalności Podlaskiego Ośrodka
Doradztwa Rolniczego w Szepietowie na 2010 r.**

Na podstawie art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001r. Nr 142 poz. 1590 ze zm.¹), art. 12 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 22 października 2004 roku o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. Nr 251, poz. 2507, ze zm.².) uchwala się, co następuje:

§ 1. Zatwierdza się Roczny Program Działalności Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie na 2010 r. w brzmieniu jak w załączniku Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Podlaskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

¹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 23 poz. 220, Nr 62 poz. 558, Nr 153 poz. 1271 i Nr 214 poz. 1806 oraz z 2003r. Nr 162 poz. 1568; z 2004r. Dz. U. Nr 102 poz. 1055 i Dz. U. Nr 116 poz. 1206, z 2006 r. Nr 126 poz.875, Nr 227 poz.1658, z 2007r. Nr 173 poz.1218, oraz 2008 r. Nr 180 poz. 1111, Nr 216 poz. 1370, Nr.223 poz.1458

² Zmiany tekstu wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006r. Nr 249 poz.1832, z 2007 r. Nr 64 poz. 427, Nr 123 poz. 847, z 2008 r Nr 227 poz. 1505, z 2009 r. Nr 92 poz. 753

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr
XXXIV/399/09
Sejmiku Województwa Podlaskiego
z dnia 7 grudnia 2009 r.

**Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
18 - 210 Szepietowo**

tel. centr.: 086 275 89 00, fax: 086 275 89 20, <http://odr.zetobi.com.pl> , e-mail:
wpodr@zetobi.com.pl

**ROCZNY PROGRAM
DZIAŁALNOŚCI PODLASKIEGO
OŚRODKA DORADZTWA ROLNICZEGO
W SZEPIETOWIE
NA 2010 ROK**

Przedkładam:

Zatwierdzam:

Szepietowo, dnia 02.11.2009 r.

Białystok, dnia

I. Wstęp

Roczny program działalności Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie na 2010 rok stanowi uszczegółowienie zadań, jakie na doradztwo rolnicze nakłada ustawa z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. 2004 nr 251 poz. 2507 z późn. zm.), ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. 2007 nr 64 poz. 427) oraz statut nadany Podlaskiemu Ośrodkowi Doradztwa Rolniczego w Szepietowie zarządzeniem Wojewody Podlaskiego Nr 6/09 z dnia 20 stycznia 2009 roku.

Z punktu widzenia doradztwa rolniczego, jego organizację i zadania w perspektywie lat 2007 - 2013 określają następujące dokumenty rangi unijnej:

- **Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1782/2003 z dnia 29 września 2003 r.** ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników. Prawodawstwo wspólnotowe wprowadza zasadę wzajemnej zgodności „cross-compliance” w odniesieniu do podstawowych wymogów w zakresie zarządzania gospodarstwem w obszarach: zdrowie publiczne, zdrowie zwierząt oraz zdrowotność roślin, ochrona środowiska, dobrostan zwierząt.
- **Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1783/2003 z dnia 29 września 2003 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1257/1999 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR).**
- **Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r.** w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Rozporządzenie określa zasady wsparcia w ramach EFRROW zasady programowania, oceny i monitorowania programów.
- **Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1290/2005 z dnia 21 czerwca 2005 r.** w sprawie finansowania z budżetu wspólnotowego wydatków na Wspólną Politykę Rolną i wydatków na Rozwój Obszarów Wiejskich w latach 2007-2013, tworzy odpowiednie ramy prawne do realizacji tego celu.
- **Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).**

W odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa w perspektywie lat 2007 – 2013 oraz funkcjonowania doradztwa rolniczego kluczowe znaczenie mają następujące dokumenty rangi krajowej:

- **Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa na lata 2007-2013 (z elementami prognozy do roku 2020).** Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 czerwca 2005 r. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa, czerwiec 2005 r.
- **Krajowy Plan Strategiczny Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.** Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa, lipiec 2007 r.

- **Założenia do Krajowego Programu Rozwoju Wsi.** Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa, 27 lutego 2006 r.
- **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013).** Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa, lipiec 2007 r., z uwzględnieniem zmian merytorycznych zaakceptowanych przez KE w dniu 22 czerwca 2009 r.
Z punktu widzenia rozwoju regionalnego, a także rozwoju województwa podlaskiego istotne są następujące dokumenty:
- **Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020** przyjęta przez Radę Ministrów Nr 278/200 w dnia 30 grudnia 2008 r.
- **Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku.** Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego. Białystok, styczeń 2006 r.
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013.** Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego. Białystok, listopad 2007 r.

1. Metodologia prac nad programem

Roczny program działalności PODR w Szepietowie na 2010 rok sformułowany został w oparciu o istniejące dokumenty, posiadaną wiedzę oraz rozeznanie sytuacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich Podlasia. Opracowanie programu działalności doradczej poprzedzone zostało szeregiem wcześniejszych działań, umożliwiających określenie preferencji i priorytetów mieszkańców wsi - między innymi poprzez zbieranie opinii w formie ankietowej, konsultacje z samorządami i liderami społeczności lokalnej. W procesie programowania zadań uczestniczyli pracownicy merytoryczni wszystkich komórek organizacyjnych Ośrodka.

Podstawą do opracowania programu Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego były roczne programy działalności powiatowych zespołów doradztwa rolniczego. Program niniejszy, stanowi zatem syntezę programów 14 powiatowych zespołów doradztwa rolniczego, opracowanych na podstawie indywidualnych programów poszczególnych specjalistów.

2. Główne problemy mieszkańców podlaskiej wsi

Województwo podlaskie należy do regionów o wysokiej dynamice rozwoju produkcji rolniczej. Dotyczy to w szczególności produkcji i przetwórstwa mleka. Wyzwaniem dla podlaskich rolników jest:

- dostosowanie gospodarstw do wymagań wynikających z zasady wzajemnej zgodności „cross – compliance”, a zwłaszcza standardów obowiązujących w produkcji zwierzęcej,
- zwiększenie udziału dochodów z działalności pozarolniczej w gospodarstwach o małej skali produkcji towarowej,
- zwiększanie konkurencyjności własnych produktów poprzez stosowanie nowoczesnych technologii wytwarzania oraz różne formy samoorganizowania się,
- zminimalizowanie negatywnego wpływu działalności rolniczej na środowisko.

Wyzwaniem o wymiarze ogólnospołecznym jest zachowanie i ochrona bogatego dziedzictwa przyrodniczego regionu i dziedzictwa kulturowego podlaskiej wsi.

3. Cele i zadania Ośrodka Doradztwa Rolniczego

Podstawowe zadania doradztwa rolniczego zdefiniowane zostały w art. 2 ust. 2a i 2b ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. Nr 251 poz. 2507 z późn. zm.) następująco: „Ośrodki wojewódzkie są samorządowymi wojewódzkimi osobami prawnymi. Zadaniem Centrum Doradztwa i ośrodków wojewódzkich jest prowadzenie doradztwa rolniczego obejmującego działania w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego, mające na celu poprawę poziomu dochodów rolniczych oraz podnoszenie konkurencyjności rynkowej gospodarstw rolnych, wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, a także podnoszenie poziomu kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich”.

Zadanie to w 2010 roku będzie realizowane różnorodnymi formami, a zwłaszcza poprzez:

- prowadzenie doradztwa indywidualnego i grupowego,
- organizowanie różnorodnych form szkoleniowych,
- prowadzenie działalności informacyjnej i wydawniczej,
- organizowanie wystaw, targów, pokazów, konkursów itp.

Oferowane rolnikom usługi doradztwa rolniczego powinny przyczyniać się do tego, aby rolnicy stawali się coraz bardziej świadomi procesów przebiegających w gospodarstwie rolnym, procesów związanych z ochroną środowiska, bezpieczeństwem żywności, zdrowiem publicznym i dobrostanem zwierząt. Spełnianie przez rolników wymogów wynikających z zasady wzajemnej zgodności „*cross-compliance*” będzie warunkowało możliwości korzystania z instrumentów wsparcia finansowego gospodarstw rolnych. Zakres zadań związanych z wymogami zasady wzajemnej zgodności upoważnia do stwierdzenia, że w dającej się przewidzieć perspektywie podstawową formą pracy doradczej będzie doradztwo indywidualne bezpośrednio w gospodarstwie rolnym.

W Polsce trwa obecnie proces stopniowej integracji doradztwa ogólnego, w tym również doradztwa rolniczego. Dzięki systemom informatycznym tworzony **Zintegrowany System Doradztwa Rolniczego** wynikający z rozwoju nowych technologii, dotyczących rolnictwa, jest obowiązkowy w ramach realizacji Wspólnej Polityki Rolnej (w tym *cross-compliance*). Tworzony system kształtuje również środowisko pracy dla doradcy rolniczego. Zapewnia szybki i pełny dostęp do niezbędnych narzędzi informatycznych, zarówno w biurze jak i u rolnika. Rozwój Zintegrowanego Systemu Doradztwa Rolniczego wspierany jest ze środków finansowych Projektu Współpracy Bliźniaczej PL 2006 IB AG 01, realizowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jednostki doradztwa rolniczego oraz ekspertów francuskich.

W 2010 roku, a także w najbliższej przyszłości doradztwo rolnicze będzie zaangażowane we wdrażanie wspólnej polityki rolnej, a w szczególności unijnych i krajowych programów pomocowych dla wsi i rolnictwa, określonych w wymienionych na wstępie dokumentach. Podstawowym dokumentem programowym, w realizacji którego uczestniczyć będą w 2010 roku doradcy Podlaskiego Ośrodka jest „**Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013**” (PROW 2007 - 2013). Z punktu widzenia wdrażania, a także zakresu wsparcia, PROW 2007 - 2013 stanowi połączenie realizowanych w latach 2004 - 2006 Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 - 2006” i Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004 - 2006. Zaangażowanie pracowników doradztwa w realizację poszczególnych działań PROW,

będzie miało różny wymiar osobowy i czasowy. Decydujące w tym względzie będą potrzeby społeczności wiejskiej Podlasia.

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich ma na celu zapewnienie przepływu szczegółowej wiedzy i wymiany doświadczeń na temat Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007- 2013 oraz dziedzin pokrewnych, związanych z rozwojem obszarów wiejskich, wszystkim podmiotom współpracującym i korzystającym z Sieci. Działanie Sieci ma sprzyjać urzeczywistnianiu zasady partnerstwa oraz nowoczesnego i efektywnego sposobu wymiany informacji oraz przekazywania wiedzy.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepletowie ubiega się dofinansowanie w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich części planowanych na 2010 r. przedsięwzięć. Ośrodek jest aktywnie zaangażowany w rozwój obszarów wiejskich szczególnie w zakresie:

- identyfikacji i analizy możliwych do przeniesienia dobrych praktyk w zakresie rozwoju obszarów wiejskich oraz przekazywanie informacji na ich temat,
- przeniesienia dobrych praktyk oraz projektów innowacyjnych oraz organizacja wymiany doświadczeń i know-how,
- pomocy technicznej dla współpracy międzynarodowej i transnarodowej.

Uwzględniając powyższe uwarunkowania, działalność Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego koncentrować się będzie na realizacji następujących celów strategicznych:

- 1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych.**
- 2. Pomoc w dostosowaniu gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt.**
- 3. Wsparcie działań związanych z rozwojem obszarów wiejskich, jako miejsca samorealizacji ludności je zamieszkującej.**
- 4. Doskonalenie zawodowe rolników i mieszkańców wsi.**

Powyższe cele sformułowano w oparciu o dostępne w czasie opracowania programu dokumenty dotyczące rolnictwa i obszarów wiejskich, posiadaną wiedzę oraz rozeznanie sytuacji na podlaskiej wsi i w rolnictwie.

4. Wdrażanie minimalnych wymagań wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych oraz doradztwa w tym zakresie.

Reforma Wspólnej Polityki Rolnej z 2003 roku zasadniczo zmieniła sposób wsparcia rolnictwa w Unii Europejskiej. Kraje U –15 wprowadziły system płatności jednolitej SPS (*ang. - Single Payment Scheme*). Nowe państwa członkowskie stosują w większości uproszczony system płatności bezpośrednich, ale mają stopniowo wdrażać SPS. Komisja Europejska wyraziła zgodę, aby Polska stosowała uproszczony system do 2012 r. Płatność jednolita SPS, którą Polska będzie wprowadzać stopniowo od 2013 r. ma umożliwiać rolnikowi wybór w produkowaniu na potrzeby rynku, a jednocześnie zapewniać mu niezbędny poziom dochodów. Otrzymanie tej płatności nie jest związane z prowadzeniem określonej produkcji, ale zostało uzależnione od spełnienia przez rolników szeregu wymagań dotyczących:

- utrzymania gruntów wchodzących w skład gospodarstwa w **Dobrej Kulturze Rolnej zgodnej z ochroną środowiska** (Good Agricultural and Environmental Conditions – GAEC) określonych w załączniku IV do rozporządzenia Rady nr 1782/2003 - obowiązujące od 2004 r.
- **podstawowych wymogów z zakresu zarządzania** (Statutory Management Requirements SMR) określonych w załączniku III do rozporządzenia Rady nr 1782/2003.

Powyższe wymogi składają się na jeden mechanizm noszący wspólną nazwę zasady Wzajemnej Zgodności (ang. cross-compliance). Minimalne wymagania wzajemnej zgodności dotyczą prowadzonej w gospodarstwie produkcji rolniczej. Ich spełnienie będzie warunkiem otrzymania w pełnej wysokości dopłat bezpośrednich, a także płatności z następujących działań:

- płatności z tytułu naturalnych utrudnień dla rolników na obszarach górskich,
- płatności z tytułu naturalnych utrudnień dla rolników na obszarach innych niż obszary górskie,
- płatności dla obszarów Natura 2000 (dyrektywa 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i dyrektywa 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory) i płatności związane z dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego, ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej.
- płatności rolnośrodowiskowych.

Wymogi wzajemnej zgodności zostały podzielone na trzy obszary:

Obszar A, który obejmuje:

- Identyfikację i rejestrację zwierząt
- Zagadnienia ochrony środowiska naturalnego

Obszar B, obejmujący:

- Zdrowie publiczne
- Zdrowie zwierząt, zgłaszanie niektórych chorób
- Zdrowotność roślin

Obszar C, w którym zawiera się:

- Dobrostan zwierząt

W Polsce od 1 stycznia 2009 roku obowiązują wymogi z obszaru A (Identyfikacja i rejestracja zwierząt, Zagadnienia ochrony środowiska naturalnego).

Aby ułatwić producentom rolnym przystosowanie gospodarstw do wymogów zasady wzajemnej zgodności wprowadzono w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 działanie „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”. Wysokość pomocy wynosi 80% poniesionych i udokumentowanych kosztów kwalifikowalnych za usługi doradcze zrealizowane po dniu, w którym decyzja w sprawie przyznania pomocy stała się ostateczna. Suma płatności otrzymanych w ramach działania w okresie objętym PROW 2007-2013 nie może przekroczyć 1 500 euro. Pomoc jest przyznawana i wypłacana na pokrycie kosztów usług doradczych świadczonych przez uprawnione podmioty doradcze m.in. Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie jest uprawnionym podmiotem doradczym, dysponującym odpowiednio przygotowaną kadrą doradczą i oferuje rolnikom

pomoc w zakresie oceny gospodarstwa pod względem zgodności z wymaganiami. Podstawową usługą doradczą jest kompleksowa ocena gospodarstwa pod kątem cross-compliance (zasady wzajemnej zgodności), oraz w razie stwierdzenia niezgodności opracowanie planu dostosowania gospodarstwa. Opracowana przy tej okazji dokumentacja powinna być wykorzystana do usprawnienia zarządzania gospodarstwem rolnym przez rolnika. W związku z powyższym w 2010 roku działalność Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego będzie koncentrowała się na doradztwie w gospodarstwach w zakresie dostosowania do norm cross – compliance.

5. System zarządzania jakością wg normy PN-EN ISO 9001:2001 w Podlaskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Szepietowie

Od 1 lutego 2008 r. Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie wdrożył i utrzymuje system zarządzania jakością zgodny z wymaganiami normy PN-EN ISO 9001:2001. System ten jest integralną częścią systemu zarządzania Ośrodka. Wprowadzenie systemu zarządzania jakością ma na celu zapewnienie zgodności usług z wymaganiami i oczekiwaniami klientów w rozumieniu normy PN-EN ISO 9001:2001. Misją Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego jest świadczenie wszechstronnej pomocy doradczej rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich. Oferta edukacyjna i doradcza Ośrodka jest stale poszerzana i dostosowywana do oczekiwań klientów i uwarunkowań rynkowych. Zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO 9001:2001 została ustanowiona Polityka Jakości i cele dotyczące jakości jako wytyczne do kierowania Ośrodkiem. Dostosowany do specyfiki i potrzeb Ośrodka system zarządzania jakością stał się istotnym czynnikiem zwiększającym konkurencyjność oraz poprawiającym wiele obszarów jego działania. Pozwolił na uporządkowanie zadań realizowanych przez pracowników Ośrodka oraz związanej z tym dokumentacji. Wszyscy pracownicy są zaangażowani w ciągłe doskonalenie systemu i tym samym podnoszenie jakości świadczonych usług. Zidentyfikowanie i zarządzanie procesami jako systemem pozwala na zwiększenie skuteczności w codziennej pracy oraz ułatwia osiągnięcie przyjętych celów.

13 lutego 2009 r. Komisja Techniczna CSQ wydała certyfikat dla systemu zarządzania jakością w Podlaskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Szepietowie. Certyfikat zaświadcza, iż system zarządzania jakością wdrożony przez Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie jest zgodny z normą ISO 9001:2000 w zakresie „świadczenia usług doradczych i edukacyjnych mieszkańcom obszarów wiejskich, w szczególności rolnikom, przedsiębiorcom, organizacjom społecznym, związkom branżowym, samorządom, Lokalnym Grupom Działania, bezrobotnym”.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie otrzymał również Certyfikat IQNet - międzynarodowej sieci jednostek certyfikujących, który uzupełnia Certyfikat CSQ.

Certyfikat daje pewność, że system zarządzania w Ośrodku ukierunkowany jest na jakość. Wszyscy pracownicy znają cele firmy i utożsamiają się z jej wynikami jakościowymi. Certyfikowany system zarządzania jakością potwierdza zdolność Ośrodka do ciągłego dostarczania usług spełniających wymagania Klienta i wymagania mających zastosowanie przepisów. Świadczy o tym, że głównym celem jest podejmowanie działań zmierzających do ciągłego podnoszenia poziomu jakości oferowanych usług. Certyfikat ISO 9001 podnosi

wiarygodność i zaufanie w oczach klientów i partnerów, a tym samym przyczynia się do ciągłego rozwoju Ośrodka.

II. Rolnictwo województwa podlaskiego

1. Położenie i podział administracyjny

Województwo podlaskie położone jest w północno – wschodniej części Polski. Sąsiaduje z województwami: warmińsko – mazurskim, mazowieckim i na krótkim odcinku z lubelskim. Na północnym-wschodzie województwo graniczy z Litwą (długość granicy ok. 104km), a na wschodzie z Białorusią (ok. 246km). Podlaskie stanowi wewnętrzną (z Litwą) i zewnętrzną (z Białorusią) granicę Unii Europejskiej. Podlaskie zajmuje obszar 20 187 km², tj. 6,5% powierzchni całego kraju i jest szóstym pod względem wielkości województwem w Polsce. Województwo rozciąga się z południa na północ na długości 238km, a ze wschodu na zachód na długości 167km.

Administracyjnie województwo podzielone jest na:

- 14 powiatów ziemskich i 3 grodzkie,
- 118 gmin (82 wiejskie, 23 miejsko - wiejskie i 13 miejskie),
- 3284 sołectwa.

Sieć osadniczą stanowi 36 miast i 3952 miejscowości wiejskich.

2. Ludność

W województwie podlaskim zamieszkuje 1 192,7 tys. osób, co stanowi 3,1 % ludności kraju. Na obszarach wiejskich Podlasia mieszka 40,5 % ogółu ludności województwa. Gęstość zaludnienia województwa wynosi 59 osób na 1 km² powierzchni ogólnej i jest ponad dwukrotnie niższa od średniej krajowej wynoszącej 122 osoby na 1 km².

Tab. 1. Ludność według miejsca zamieszkania

Obszar	Ogółem	Miasta		Wieś	
		tys. osób	%	tys. osób	%
Podlaskie	1 192,7	710,1	59,5	482,6	40,5
P o l s k a	38 115,6	23 316,9	61,2	14 798,7	38,8

Źródło: GUS Warszawa 2008 (stan w dniu 31 XII 2007)

Wiejska sieć osadnicza charakteryzuje się dużym rozdrobnieniem. Średnio na jedną miejscowość wiejską przypada 122 mieszkańców (w kraju 275).

Tab. 2. Struktura wiekowa ludności.

Obszar	Ludność w wieku		
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
w tysiącach osób			
Podlaskie	242,4	747,7	202,6
P o l s k a	7 487,9	24 545,3	6082,5
w odsetkach			
Podlaskie	20,3	62,7	17,0
P o l s k a	19,6	64,4	16,0

Źródło: GUS Warszawa 2008 (stan w dniu 31 XII 2007)

Struktura wiekowa mieszkańców Podlasia charakteryzuje się nieco wyższym niż w całej Polsce odsetkiem ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, a także niższym odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada w woj. podlaskim 59 osoby w wieku nieprodukcyjnym (w kraju 55 osób).

2.1. Wykształcenie

Poziom wykształcenia mieszkańców Podlasia jest niższy od wartości średnich, notowanych dla całej Polski. Wykształceniem ponadpodstawowym legitymuje się 60,5 % mieszkańców województwa, podczas gdy w kraju wskaźnik ten osiąga wartość 69,9 %. Szczególnie niekorzystna sytuacja pod tym względem występuje na obszarach wiejskich województwa. Wykształcenie ponadpodstawowe (z zasadniczym zawodowym włącznie) posiada 44,9 % mieszkańców województwa. W kraju wskaźnik ten jest o 11 % wyższy i wynosi 55,9 %. Z wykształceniem podstawowym lub bez wykształcenia szkolnego pozostaje w województwie 55,1 % mieszkańców (w kraju 44,0 %).

Tab. 3. Wykształcenie ludności w wieku 15 lat i więcej w odsetkach

Obszar	Poziom wykształcenia				
	wyższe	policealne i średnie	zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone, bez wykształcenia szkolnego i nieustalony
Ogółem					
Podlaskie	9,5	32,1	18,9	32,2	7,3
P o l s k a	10,2	32,6	24,1	28,2	4,9
Miasta					
Podlaskie	13,5	39,9	17,8	24,1	4,7
P o l s k a	13,7	38,6	21,1	22,2	4,4
Wieś					
Podlaskie	3,7	20,7	20,5	44,0	11,1
P o l s k a	4,3	22,4	29,2	38,3	5,7

Źródło: Główny Urząd Statystyczny. Narodowy Spis Powszechny 2002. www.stat.gov.pl

2.2. Przygotowanie zawodowe producentów rolnych

Zdecydowanie korzystniej, w porównaniu z poziomem wykształcenia ogólnego mieszkańców obszarów wiejskich Podlasia, przedstawia się przygotowanie zawodowe osób kierujących gospodarstwem rolnym. Działalność rolniczą w województwie podlaskim prowadzi 110 353 gospodarstw. Z tego w 52 064 gospodarstwach osoba nim kierująca legitymuje się przygotowaniem zawodowym. Stanowi to 47,2 % ogółu gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. Średnio dla kraju wskaźnik ten jest o 8,7 % niższy i wynosi 38,5 %. Bez przygotowania zawodowego pozostaje w województwie 52,8 % kierowników gospodarstw rolnych (w kraju 61,5 %).

Tab. 4. Przygotowanie zawodowe osób kierujących gospodarstwem rolnym

Poziom wykształcenia	Podlaskie		Polska	
	gosp.	%	gosp.	%
– wyższe	1 415	1,3	30 293	1,2
– policealne	86	0,1	4 817	0,2
– średnie zawodowe	9 366	8,5	154 040	6,2
– zasadnicze zawodowe	12 594	11,4	215 485	8,7
– kurs rolniczy	28 601	25,9	548 850	22,2
bez wykształcenia rolniczego	58 289	52,8	1 522 989	61,5

Źródło: „Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2005 roku”. GUS, www.stat.gov.pl

3. Przyrodnicze uwarunkowania produkcji rolniczej

Na strukturę produkcji rolnej oraz efekty produkcyjne rolnictwa w bardzo dużym stopniu wpływają naturalne uwarunkowania przyrodnicze. Opracowana w Instytucie Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej oparta została na punktowej wycenie czterech najważniejszych dla produkcji rolnej czynników środowiska przyrodniczego, to jest:

- gleby,
- agroklimatu,
- rzeźby terenu,
- warunków wodnych.

Końcowy syntetyczny wskaźnik, wyrażający w punktach jakość środowiska przyrodniczego w aspekcie gospodarki rolnej, jest sumą wskaźników oceny wymienionych czynników.

Tab. 5. Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Wyszczególnienie	Wskaźnik bonitacji				Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
	jakości i przydatności rolniczej gleb	agroklimatu	rzeźby terenu	warunków wodnych	
Podlaskie	41,0	7,5	3,7	2,8	55,0
P o l s k a	49,5	9,9	3,9	3,3	66,6

Źródło: Biesiacki A., Kuś J., Madej A.: *Ocena warunków przyrodniczych do produkcji rolnej. woj. podlaskie*. Wyd. IUNG Puławy, 2004.

Analiza porównawcza danych zawartych w tabeli wskazuje, że województwo podlaskie posiada relatywnie mniej korzystne naturalne warunki do prowadzenia produkcji rolniczej. Dotyczy to wszystkich czterech czynników środowiskowych. Syntetyczny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi dla województwa podlaskiego 55,0 punktów i jest o 11,6 punktów niższy od analogicznego wskaźnika dla obszaru całego kraju, wynoszącego 66,6 punktów. W ramach województwa wskaźnik ten wykazuje duże zróżnicowanie w układzie terytorialnym. Od poniżej 50 punktów powiatach; sejneńskim, suwalskim,

grajewskim i kolneńskim, do ponad 60 punktów w powiatach wysokomazowieckim, zambrowskim i bielskim.

3.1. Gleby

Na obszarze województwa zdecydowanie dominują gleby wytworzone z piasków. Poziom orno - próchniczny 27,7 % gleb użytków rolnych wykazuje skład piasku luźnego lub słabogliniastego, a 35,1 % skład piasku gliniastego lekkiego lub gliniastego mocnego. Gleby wytworzone z glin stanowią 12,2 %, a gleby organiczne i organiczno – mineralne 16,7 % użytków rolnych.

Jakość i przydatność rolniczą gleb województwa podlaskiego obrazują zestawienia powierzchni i procentowego udziału poszczególnych kompleksów przydatności rolniczej oraz klas bonitacyjnych gruntów ornych i użytków zielonych.

Tab. 6. Kompleksy przydatności rolniczej gleb woj. podlaskiego

a) grunty orne

Kompleks przydatności rolniczej	Powierzchnia	
	ha	%
2 - pszenney dobry	85 344	10,7
3 - pszenney wadliwy	29 909	3,8
4 - żytni bardzo dobry	153 606	19,3
5 - żytni dobry	131 890	16,6
6 - żytni słaby	180 502	22,6
7 - żytni bardzo słaby	126 870	15,9
8 - zbożowo - pastewny mocny	55 188	6,9
9 - zbożowo - pastewny słaby	33 524	4,2
Razem grunty orne	796 833	100,0

b) użytki zielone

Kompleks przydatności rolniczej	Powierzchnia	
	ha	%
1z – klasy I i II	48	0,0
2z - klasy III i IV	180 864	46,6
3z - klasy V i VI	207 349	53,4
Razem użytki zielone	388 261	100,0

Źródło: Biesiacki A., Kuś J., Madej A.: Ocena warunków przyrodniczych do produkcji rolnej. woj. podlaskie Wyd. IUNG Puławy, 2004.

Gleby bardzo dobre i dobre (kompleksy 2, 3, 4 i 8) stanowią 40,7 % ogółu gruntów ornych województwa. Średnią przydatność rolniczą (kompleks 5) posiada 16,6 %, gruntów ornych, a niską i bardzo niską (kompleksy 6, 7 i 9) 42,7 % gruntów ornych.

Tab. 7. Klasy bonitacji gleb woj. podlaskiego

Grunty orne			Użytki zielone		
klasa	ha	%	Klasa	ha	%
II	7	0,0	II	46	0,0
IIIa	6 990	0,9	III	18 019	4,5
IIIb	57 460	7,1	IV	169 765	42,5
IVa	173 894	21,7	V	141 421	35,4
IVb	209 970	26,2	VI	65 413	16,4
V	213 216	26,6	VIPsZ	4 702	1,2
VI	129 006	16,1			
VIRz	11 347	1,4			
Razem GO	801 860	100,0	Razem UZ	399 366	100,0

Źródło: Biesiacki A., Kuś J., Madej A.: *Ocena warunków przyrodniczych do produkcji rolnej. woj. podlaskie* Wyd. IUNG Puławy, 2004.

Gleby klas IIIa i IIIb zajmują łącznie 8 % areалу gruntów ornych. Dominują natomiast gleby klas IVa, IVb i V, które stanowią łącznie 74,5 % ogółu gruntów ornych. Gleby najsłabsze, zaliczane do VI i VIRz klasy bonitacyjnej, zajmują 17,5 % gruntów ornych (ponad 140 tys. ha).

Trwałe użytki zielone województwa, podobnie jak grunty orne, są niskiej jakości. Dominują łąki i pastwiska IV i V klasy bonitacyjnej, które stanowią łącznie 77,9 % ogółu trwałych użytków zielonych. Bardzo słabych użytków zielonych, zaliczanych do klasy VI i VIPsZ, jest w województwie 17,6 % (ponad 70 tys. ha).

Najwięcej gleb dobrych i średnich występuje w powiatach: wysokomazowieckim, zambrowskim, bielskim i augustowskim. Natomiast najwięcej gleb słabych i bardzo słabych występuje w powiatach: kolneńskim, monieckim, łomżyńskim, sokólskim, grajewskim, białostockim i hajnowskim.

W zestawieniach klasyfikacyjnych uwzględniono również grunty rolniczo nieprzydatne. Należą do nich stale suche gleby piaskowe i żwirowe VIRz i VIPsZ klasy bonitacyjnej. Grunty te zajmują powierzchnię 16 132 ha i stanowią 1,4 % ogólnej powierzchni użytków rolnych województwa.

3.2. Agroklimat

Położenie woj. podlaskiego w północno – wschodniej części Polski powoduje, że obszar ten podlega głównie wpływom klimatu kontynentalnego. Amplitudy temperatur pomiędzy średnimi miesięcznymi stycznia i lipca są tu większe. Okres wegetacyjny i bezprzymrozkowy jest wyraźnie skrócony w porównaniu do środkowych i zachodnich regionów Polski. Występują ponadto znaczne różnice klimatyczne pomiędzy najcieplejszą częścią południowo – zachodnią a północno – wschodnią częścią województwa.

Okres wegetacyjny trwa od około 185 dni na północy województwa, do około 210 dni w jego części południowej. Początek okresu wegetacyjnego na północy przypada średnio pod koniec II dekady, a w części południowej około 10 dni wcześniej. Koniec tego okresu notuje się średnio w III dekadzie października. Okres bezprzymrozkowy trwa średnio od poniżej 150 dni na północy do około 160 dni części południowo – zachodniej. Ostatnie przymrozki

wiosenne notuje się przeciętnie w pierwszej dekadzie maja, a pierwsze jesienne w I dekadzie października. Średnia roczna temperatura powietrza kształtuje się od 6,1⁰C na północy województwa, do 6,8⁰C na jego krańcach południowych. Średnia roczna suma opadów za okres 1961 – 1995 wynosi 593mm, z wahaniami w latach od 459mm do 805mm. Na zdecydowanej większości obszaru województwa roczne sumy opadów mieszczą się w przedziale 550 – 600mm. Skrajne ich zróżnicowanie w poszczególnych latach i miejscowościach waha się od 317 do 1041mm. W okresie wegetacyjnym (kwiecień – październik) opady mieszczą się w przedziale od 358 do 374mm. Na okres wegetacyjny przypada średnio +/- 60 % opadów całorocznych.

W ostatnich latach warunki atmosferyczne nie są sprzyjające dla produkcji roślinnej, w skali globalnej, w tym także w Polsce i w województwie podlaskim. Na Podlasiu roczna suma opadów nie odbiega wprawdzie od średniej za wielolecie, ale bardzo niekorzystny jest ich rozkład. Większość opadów występuje poza sezonem wegetacyjnym roślin. Efektem tego była m.in. susza występująca na znacznych obszarach kraju w 2000 roku, niezbyt obfite opady w latach 2001 – 2005 oraz ponownie klęska suszy w 2006 roku. Skłania to do postawienia diagnozy o symptomach trwałych zmian klimatycznych.

3.3. Rzeźba terenu

Województwo podlaskie geograficznie położone jest w krainie Niziny Podlaskiej i Pojezierza Suwalskiego. Pod względem ukształtowania powierzchni województwo dzieli się na dwie zasadnicze części:

- północną – pagórkowatą, z licznymi jeziorami,
- środkową i południową – o rzeźbie bardziej płaskiej, mniej zróżnicowanej, z licznymi dolinami rzek.

Zdecydowana większość obszaru województwa położona jest na wysokości 100 – 200m nad poziomem morza (średnio około 150m npm). Najwyżej wyniesione są tereny pojezierza północno – suwalskiego. Najwyżej położony punkt znajduje się w okolicach miejscowości Wiżajny (Góra Rewelska – 298 m npm). Najniższe miejsce, to dolina Narwi w okolicach miejscowości Rydzewo w gminie Miastkowo – 93m npm.

3.4. Warunki wodne

Podlaskie niemal w całości położone jest w dorzeczu Wisły. Główną sieć hydrograficzną tworzą rzeki: Narew, Biebrza i Bug. Ważnym elementem tej sieci są jeziora w północnej części województwa. Największe z nich to Wigry, Hańcza, Szurpiły, Sajno, Dreńsko, Serwy, Necko, Rajgrodzkie.

Na obszarze Podlasia występuje duże zróżnicowanie stosunków wilgotnościowych gleb. Obok dużego udziału gleb niedostatecznie uwilgotnionych, występuje również dużo gleb podmokłych. Kontury gleb podmokłych często bezpośrednio graniczą z glebami suchymi. Optymalnym uwilgotnieniem odznacza się 23,1 % gruntów ornych i 42,8 % łąk i pastwisk województwa. Okresowy lub stały niedobór wilgoci wykazuje 50,7 % gruntów ornych, oraz 25,8 % użytków zielonych. Gleby okresowo lub stale podmokłe stanowią 13,5 % gruntów ornych, oraz 31,4 % użytków zielonych. Gleby okresowo odgórnie nadmiernie uwilgotnione, wykazujące nadmiar wody w powierzchniowych poziomach tylko w pewnych okresach sezonu wegetacyjnego zajmują 12,7 % gruntów ornych.

4. Użytkowanie gruntów

Struktura użytkowania gruntów woj. podlaskiego, nie odbiega w sposób znaczący od wartości przeciętnych dla Polski. Użytki rolne zajmują 55,3 % powierzchni ogólnej województwa – o 3,6 % więcej niż przeciętnie w kraju. Lasy i grunty leśne - 30,6 % (w kraju 29,5 %). Główne kompleksy leśne występują w północnej i wschodniej części województwa. Są to Puszcza Białowieska, Knyszyńska, Augustowska oraz Puszcza Kurpiowska. Unikatowymi walorami przyrodniczo - krajobrazowymi odznaczają się, największe w Europie, obszary bagienne w dolinach rzek Narwi i Biebrzy, a także doliny rzek: Bugu z Nurcem; Narwi z Supraślą, Biebrzą i Pisą; Czarnej Hańczy i Rospudy. Szczególną wartość ekologiczną i rekreacyjną posiada kompleks jezior Pojezierza Suwalsko - Augustowskiego oraz jeziora w rejonie Rajgrodu.

Tab. 8. Użytkowanie gruntów

Obszar	Powierzchnia ogólna	w tym:		
		Użytki rolne	Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
w tysiącach hektarów				
Podlaskie	2 018,7	1 116,6	617,6	284,5
P o l s k a	31 268,3	16 177,0	9 229,3	5 861,5
w odsetkach				
Podlaskie	100,0	55,3	30,6	14,1
P o l s k a	100,0	51,7	29,5	18,8

Źródło: dane GUS, 2008. <http://www.stat.gov.pl>

4.1. Użytki rolne

W strukturze użytków rolnych zdecydowanie większy (o 14,8 %) niż średnio w kraju jest udział użytków zielonych, a odpowiednio niższy (o 11 %) gruntów ornych. Natomiast prawie pięciokrotnie mniej jest sadów.

Tab. 9. Powierzchnia i struktura użytków rolnych

Obszar	Użytki rolne	w tym:				
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska	pozostałe
w tysiącach hektarów						
Podlaskie	1 124,6	701,5	4,9	277	116,5	24,7
P o l s k a	16 177	11 869	337	2 497	774	700
w odsetkach						
Podlaskie	100,0	62,4	0,44	24,6	10,4	2,2
P o l s k a	100,0	73,4	2,1	15,4	4,8	4,3

Źródło: dane GUS, 2008. <http://www.stat.gov.pl>

4.2. Obszary chronione

Środowisko przyrodnicze Podlasia zachowane jest w znacznym stopniu w stanie naturalnym. Można spotkać tu unikatowe okazy flory i fauny nadające specyficzny charakter

tym ziemiom. Obszary prawnie chronione zajmują powierzchnię 645,1 tys. ha, co stanowi 32 % powierzchni ogólnej województwa.

Na 1 mieszkańca przypada 0,54 ha (w kraju 0,26 ha) terenów objętych różnymi formami ochrony.

Szczególną wartość przyrodniczą stanowią wyodrębnione na Podlasiu:

- 4 parki narodowe (92089,8 ha): Białowiecki, Biebrzański, Narwiański i Wigierski;
- 3 parki krajobrazowe (88084,5 ha): Suwalski, Puszczy Knyszyńskiej, Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi;
- 93 (23684,0 ha) rezerваты przyrody;
- 15 (444 021,0 ha) obszarów chronionego krajobrazu;
- 1709,8 ha użytków ekologicznych;
- 2076 pomników przyrody.

Cały obszar województwa jest ponadto włączony do ekoregionu Zielone Płuca Polski (ZPP). Obszar funkcjonalny ZPP stanowi uwarunkowany ekologicznie, wieloprzestrzenny system rozwoju społecznego i gospodarczego, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Obowiązujące w Unii Europejskiej wysokie standardy ochrony środowiska obligują do kształtowania spójnej sieci ekologicznej obszarów chronionych „Natura 2000”. Wdrażanie Europejskiego Systemu Obszarów Chronionych „Natura 2000” w województwie podlaskim obejmuje około 26% powierzchni.

Na terenie województwa wyodrębniono 6 stref priorytetowych, zaliczanych do Obszarów Przyrodniczo - Wrażliwych (OPW), są to: OPW Biebrza – Narew, strefa pojezierna, zachodnia, wschodnia, hajnowska i południowa. Zajmują one łącznie powierzchnię 623 902 ha. W wymienionych strefach funkcjonuje około 60 tys. gospodarstw. Tereny te są przede wszystkim predystynowane do lokalizowania przedsięwzięć rolnośrodowiskowych. Programy rolnośrodowiskowe swoim zasięgiem obejmują teren 70 gmin i 1500 wsi.

5. Gospodarstwa rolne

Podlaskie rolnictwo prawie w całości związane jest z sektorem prywatnym, w którego użytkowaniu znajduje się 96% użytków rolnych. W województwie podlaskim działalność rolniczą prowadzi 111 737 gospodarstw, z tego 93 602 gospodarstwa o areale powyżej 1 ha użytków rolnych, co stanowi 83,8 % ogółu gospodarstw prowadzących działalność rolniczą.

Tab. 10. Gospodarstwa rolne prowadzące działalność rolniczą według grup obszarowych użytków rolnych w 2007 roku.

Grupy obszarowe UR w ha	Podlaskie		Polska	
	ilość gosp.	%	ilość gosp.	%
0 – 1	18 137	16,2	771 134	29,9
1 – 2	10 098	9,0	422 610	16,4
2 – 3	6 823	6,1	273 779	10,6
3 – 5	12 177	10,9	340 485	13,2
5 - 10	24 444	21,9	400 152	15,5
10 - 15	16 111	14,4	166 595	6,5
15 - 20	10 082	9,0	77 597	3,0

20 – 30	8 456	7,6	65 351	2,5
30 – 50	4 206	3,8	37 372	1,5
50 – 100	980	0,9	15 995	0,6
100 i więcej	225	0,2	8 109	0,3
Ogółem gosp.	111 737	100,0	2 579 178	100,0

Źródło: „Gospodarstwa rolne według województw w 2007 r.”. Główny Urząd Statystyczny. www.stat.gov.pl

Przeciętna powierzchnia użytków rolnych przypadająca na jedno gospodarstwo indywidualne o powierzchni powyżej 1ha wynosi w woj. podlaskim 12 ha i jest znacznie wyższa od średniej krajowej wynoszącej 8,9 ha.

6. Produkcja roślinna

6.1. Zasiewy, plony i zbiory

W strukturze zasiewów zdecydowanie dominują, podobnie jak w kraju, zboża, które zajmują 72,9 % areалу upraw polowych.

Tab. 11. Powierzchnia zasiewów według grup ziemiopłodów w 2007 roku

Obszar	Ogółem	Zboża ^a	Strączkow e jadalne	Ziemnia ki	Przemysłowe	Pastewne ^b	Pozosta łe
w tysiącach hektarów							
Podlaskie	683,9	505,4	0,1	25,8	10,03	134,9	7,6
P o l s k a	11 456	8 353	35	570	1098	968	432
w odsetkach							
Podlaskie	100,0	73,9	0,0	3,8	1,5	19,7	1,1
P o l s k a	100,0	72,9	0,3	5,0	9,6	8,4	3,8

^a Zboża podstawowe, owies z jęczmieniem i inne mieszanki zbożowe, kukurydza na ziarno, gryka, proso i inne zbożowe.

^b Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno.

Źródło: dane GUS, 2008. <http://www.stat.gov.pl>

Tab. 12. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory podstawowych gatunków roślin uprawnych w woj. podlaskim w 2008 roku.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Plony z 1ha w dt	Zbiory w tys. ton
Zboża ogółem	528 312	26,9	1 421,7
Ziemniaki	24 006	190	455,9
Rzepak i Rzepik	3 600	26	9,3
Strączkowe jadalne	148	17,6	0,26
Kukurydza na paszę	63 463	485	3075,3

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku. Rolnictwo w woj. podlaskim w 2008 roku. Białystok, 2009.

Tab. 13. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż w woj. podlaskim w 2007 roku

Wyszczególnienie	Powierzchnia		Plony z 1ha w dt	Zbiory w tys. ton
	ha	%		
Zboża podstawowe	518 204	98,1	26,7	1 383,3
– pszenica	41 964	7,9	31,0	130,2
– żyto	98 882	18,7	23,5	232,8
– jęczmień	24 762	4,7	26,8	66,4
– owies	49 488	9,4	24,2	119,9
– pszenżyto	87 976	16,7	31,0	273,0
– mieszanki zbożowe	215 131	40,7	26,1	560,9
Gryka, proso	3 829	0,7	10,1	3,8
Kukurydza na ziarno	6 280	1,2	54,9	34,5
Zboża ogółem	528 312	100,0	26,9	1 421,7

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku. Rolnictwo w województwie podlaskim w 2008 roku. Białystok, 2009.

6.2. Produkcja pasz

Powierzchnia uprawy roślin pastewnych, łącznie z trwałymi użytkami zielonymi wynosi w woj. podlaskim 519,5 tys. ha. Udział powierzchni paszowej w ogólnej powierzchni użytków rolnych kształtuje się na poziomie 46,1 %. Polowe uprawy pastewne użytkowane na paszę zajmują 18,2 % powierzchni zasiewów (w kraju 7,6 %).

Tab. 14. Powierzchnia paszowa w 2007 roku.

Obszar	Powierzchnia paszowa		Powierzchnia trwałych użytków zielonych		Polowe uprawy pastewne użytkowane na paszę	
	tys. ha	w % pow. UR	w tys. ha	w % pow. UR	w tys. ha	w % pow. zasiewów
Podlaskie	517,2	47,2	393,5	35,9	123,7	18,2
P o l s k a	4137,1	25,9	3 271,2	20,5	865,8	7,6

Źródło: dane GUS, 2007. <http://www.stat.gov.pl>

Tab. 15. Powierzchnia i struktura roślin pastewnych uprawianych na gruntach ornych

Wyszczególnienie	Powierzchnia	
	w ha	w %
Kukurydza	63 463	46,8
Koniczyna	1 011	0,75
Lucerna i esparceta	371	0,3
Seradela	462	0,3
Inne pastewne i trawy, pastwiska polowe	65 856	48,6
Strączkowe pastewne	4 112	3,0
Okopowe pastewne	336	0,25

Ogółem	135 611	100,0
--------	---------	-------

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku. Rolnictwo w woj. podlaskim w 2008 roku. Białystok, 2009.

Na przestrzeni ostatnich lat dynamicznie powiększa się areał uprawy kukurydzy. W 2008 roku areał uprawy tego gatunku przekroczył 60 tys. ha.

6.3. Nawożenie i wapnowanie

Według badań Okręgowej Stacji Chemiczno – Rolniczej w Białymstoku, przeprowadzonych w latach 2001 – 2005, ponad 50 % gleb województwa podlaskiego cechuje bardzo niska i niska zasobność gleb w fosfor i potas.

Tab. 16. Zasobność gleb woj. podlaskiego

Zasobność	Fosfor	Potas	Magnez
	w procentach		
– bardzo niska i niska	53	54	29
– średnia	24	29	30
– wysoka i bardzo wysoka	23	17	41

Źródło: Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Białymstoku. Badania agrochemiczne dla potrzeb doradztwa nawozowego. www.oschrbialystok.internetdsl.pl

Fosfor: Najwięcej gleb o zasobności bardzo niskiej i niskiej występuje na terenie powiatów: Suwałki - 73%, Sokółka - 61% oraz Kolno i Bielsk Podlaski - po 58% gleb.

Potas: Najwięcej gleb o zasobności bardzo niskiej i niskiej występuje na terenie powiatów: Kolno - 77%, Suwałki - 73%, Sejny - 64% i Grajewo - 63%;

Magnez: Najwięcej gleb o zasobności bardzo niskiej i niskiej występuje na terenie powiatów: Kolno - 55%, Siemiatycze - 47% i Sokółka - 39%;

Potrzeby wapnowania gleb woj. podlaskiego

– konieczne	33 %
– potrzebne	20 %
– wskazane	16 %
– ograniczone	10 %
– zbędne	21 %

W województwie podlaskim na areale 69 % gleb wapnowanie jest konieczne, potrzebne lub wskazane. Największy odsetek gleb wymagających wapnowania (konieczne, potrzebne i wskazane) występuje w powiatach: Siemiatycze - 85%, Kolno - 80%, Bielsk Podlaski - 77% oraz Łomża i Sokółka - po 76% badanych gleb.

Zużycie nawozów mineralnych w województwie podlaskim kształtowało się w roku 2006/07 na poziomie 91,3 kg NPK, a nawozów wapniowych 12,0 kg CaO na 1ha użytków rolnych.

Tab. 17. Zużycie nawozów mineralnych w roku gospodarczym 2007/2008

Obszar	NPK	w tym:			CaO
		N	P ₂ O ₅	K ₂ O	
	w kg czystego składnika na 1ha użytków rolnych				

Podlaskie	94,5	46,1	22,7	25,7	13,4
P o l s k a	132,6	70,7	28,6	33,3	38,5

Źródło: dane GUS, 2008. <http://www.stat.gov.pl>

Stosunek N:P:K w dawce nawozowej kształtował się według proporcji 1:0,5:0,5 i jest zbliżony do proporcji nawożenia stosowanego w kraju.

7. Produkcja zwierzęca

Województwo podlaskie zajmuje drugie miejsce w kraju (po woj. wielkopolskim) pod względem wartości skupu produktów zwierzęcych na 1ha użytków rolnych.

Tab. 18. Zwierzęta gospodarskie w 2007 r.

Obszar	Bydło		Trzoda chlewna		Owce	Drób
	Ogółem	w tym krowy	ogółem	w tym lochy		
Pogłowie w tysiącach sztuk						
Podlaskie	793,9	431,1	756,0	69,8	21,2	4 940,5
P o l s k a	5 696	2 787	18 129	1 767	332	123 682
Obsada w sztukach na 100ha użytków rolnych						
Podlaskie	70,6	38,3	67,2	6,2	1,9	439,3
P o l s k a	35	17	112	11	2,1	765

Źródło: dane GUS, 2008. <http://www.stat.gov.pl>

7.1. Bydło

Wysoki udział użytków zielonych w strukturze użytków rolnych, sprzyjające warunki klimatyczne, pokoleniowa tradycja i zamyłowanie rolników, decydują o rozwoju hodowli i chowu bydła mlecznego. Województwo podlaskie znajduje się w ścisłej czołówce krajowej w produkcji i przetwórstwie mleka. Ten kierunek produkcji zwierzęcej, cechuje na przestrzeni ostatnich lat, najwyższa dynamika rozwojowa.

Obsada bydła w woj. podlaskim jest najwyższa w kraju i wynosi 70,6 sztuk na 100ha użytków rolnych, przy średniej krajowej 35 sztuk.

Tab. 19. Pogłowie bydła i produkcja mleka

Wyszczególnienie	Podlaskie	Polska
Bydło ogółem w tys. szt.	793,9	5 359
- w tym krowy w tys. szt.	431,1	2 644,0
Udział krów w pogłowie bydła w %	54,3	49,3
Obsada bydła na 100ha UR w szt.	70,6	35
Obsada krów na 100ha UR w szt.	38,3	17
Produkcja mleka w mln litrów	1807,4	11 744
Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy w l.	4185	4292
Produkcja mleka na 1ha UR w litrach	1607	726
Skup mleka w mln litrów	1 611,4	8 379,8

Źródło: dane GUS, 2008. <http://www.stat.gov.pl>

Udział województwa podlaskiego w ogólnokrajowym skupie mleka kształtuje się na poziomie 19,2 %. Spółdzielnie Mleczarskie województwa podlaskiego należą do najlepszych zakładów przetwórstwa mleka w kraju. Produkują urozmaicony asortyment produktów mleczarskich o najwyższej jakości i o wybitnych walorach smakowych.

Alternatywą dla produkcji mleka jest chów bydła mięsnego. Produkcja wołowiny kulinarnej, stwarza możliwości rozwoju gospodarstwom o dużym areale użytków zielonych, które nie są zainteresowane chowem krów mlecznych, lub nie są w stanie spełnić wymogów produkcji mleka wysokiej jakości.

7.2. Trzoda chlewna

Produkcja żywca wieprzowego, to po bydło mleczne, drugi ważny kierunek produkcji zwierzęcej w województwie podlaskim.

Tab. 20. Pogłowie i obsada trzody chlewnej w 2007 roku

Wyszczególnienie	Podlaskie	Polska
Ogółem w tys. szt.	756,0	18 128,5
- w tym lochy w tys. szt.	69,8	1 767,4
Udział loch w pogłowie trzody chlewnej w %	9,2	9,7
Obsada na 100ha UR w szt.	67,2	112,1
- w tym lochy w szt.	6,2	10,9
Obsada na 100ha GO w szt.	107,8	152,7

Źródło: dane GUS, 2008. <http://www.stat.gov.pl>

8. Wyposażenie techniczne gospodarstw rolnych

Poziom wyposażenia technicznego gospodarstw w podstawowe maszyny jest dość dobry i zbliżony do przeciętnej w kraju. Znaczna część sprzętu jest jednak dość mocno wyeksploatowana, ale proces wymiany maszyn i sprzętu rolniczego sukcesywnie postępuje.

Tab. 21. Wyposażenie techniczne gospodarstw w woj. podlaskim

Wyszczególnienie	Liczba	
	maszyn w sztukach	gospodarstw posiadających maszyny
Ciągniki	96 389	66 687
Kombajny zbożowe	9 317	9 132
Kombajny ziemniaczane	5 649	5 635
Kombajny buraczane	860	859
Silosokombajny	2 268	2 207
Kosiarki ciągnikowe	48 636	47 662
Ładowacze	16 746	15 683
Prasy zbierające	24 147	23 199
Rozsiewacze nawozów mineralnych i wapna	51 023	50 234
Rozrzutniki obornika	51 774	50 840

Źródło: „Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2005 roku”. Główny Urząd Statystyczny. www.stat.gov.pl

W woj. podlaskim ponad 60 % gospodarstw prowadzących działalność rolniczą dysponuje ciągnikiem. Na jeden ciągnik przypada 12,6ha użytków rolnych. Na jeden kombajn zbożowy 67,4ha zbóż.

9. Doradztwo rolnicze.

W woj. podlaskim 33 % gospodarstw prowadzących działalność rolniczą korzysta z usług doradztwa rolniczego. Średnio dla obszaru całego kraju wskaźnik ten jest o 9,3 % niższy i wynosi 23,7 %. Zdecydowana większość osób, korzystających z usług doradztwa rolniczego, preferuje doradztwo świadczone przez ośrodki doradztwa rolniczego. W województwie podlaskim stanowi to 96,2 %, a w kraju 93,3 % ogółu osób korzystających z doradztwa rolniczego.

Tab. 22. Gospodarstwa, w których użytkownicy korzystają z usług podmiotów zajmujących się doradztwem rolniczym

Obszar	Gosp. prowadzące działalność rolniczą	Gosp. korzystające z doradztwa rolniczego	
		ogółem	w tym z usług ODR
ilość gospodarstw			
Podlaskie	110 353	36 452	35 088
P o l s k a	2 476 474	587 972	548 463
procent			
Podlaskie	100,0	33,0	96,2
P o l s k a	100,0	23,7	93,3

Źródło: „Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2005 roku”. GUS, www.stat.gov.pl

Symptomatycznym jest fakt swoistej korelacji pomiędzy przygotowaniem zawodowym osób kierujących gospodarstwami rolnymi, a korzystaniem z doradztwa rolniczego. Osoby dysponujące przygotowaniem rolniczym na poziomie zawodowym, średnim a nawet akademickim, częściej i chętniej korzystają z usług podmiotów zajmujących się doradztwem rolniczym. Ponadto daje się zauważyć dodatnią zależność pomiędzy wielkością gospodarstwa, a korzystaniem z usług doradztwa rolniczego. W woj. podlaskim z doradztwa rolniczego korzysta 25 % rolników z grupy obszarowej 1 - 5ha i aż 84 % rolników dysponujących gospodarstwami powyżej ha.

III. Zadania

Cel 1.

Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych.

Aktualna sytuacja w rolnictwie wymaga od producentów rolnych wytwarzania produktów konkurencyjnych cenowo, o najwyższej jakości, spełniających wymagania rynku. Zwiększona konkurencja wymusza stosowanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych.

Zwiększenie konkurencyjności podlaskich rolników zamierzamy osiągnąć poprzez upowszechnianie nowoczesnych i efektywnych ekonomicznie technologii produkcji rolniczej.

Konieczność racjonalnego stosowania przemysłowych środków produkcji podyktowana nie tylko względami ekonomicznymi, wynikającymi z systematycznego wzrostu cen nawozów i środków ochrony roślin, ale również ze względu na znaczący udział obszarów chronionych, w warunkach województwa podlaskiego, nabiera szczególnie dużego znaczenia. Fakt ten skłania do podejmowania działań mających na celu popularyzowanie integrowanych metod produkcji roślin. Zadanie to realizować będziemy głównie poprzez doradztwo indywidualne.

W pracy doradczej wskazywać będziemy również rolnikom metody produkcji umożliwiające uzyskanie pełnowartościowych surowców roślinnych, o odpowiedniej jakości technologicznej, spełniające wymogi przetwórstwa spożywczego. W realizacji tych zadań kontynuować będziemy współpracę m. in. z Zakładem Przetwórstwa Zbóż i Piekarnictwa Instytutu Przemysłu Rolno – Spożywczego w Warszawie, PEPEES w Łomży i klastrami z udziałem rolników i przetwórców.

Obecna sytuacja w rolnictwie wymaga od producentów rolnych wytwarzania znacznych ilości produktów o najwyższej jakości, spełniających określone wymagania. W związku z tym w celu poprawy konkurencyjności gospodarstw zachęcamy ich do tworzenia grup producenckich, wskazując korzyści ze współdziałania.

Istotną pozycję w strukturze czasu pracy doradców stanowić będzie analiza stanu upraw, głównych rynków produkcji zwierzęcej, produkcji pasz, analiza ekonomiczna oraz monitorowanie przebiegu najważniejszych prac polowych. W przypadku wystąpienia niekorzystnych warunków opracowane zostaną zalecenia dotyczące możliwości złagodzenia ich skutków.

Jednym z podstawowych warunków poprawy konkurencyjności, jest analiza kosztów, które jako ważny element zarządzania, mają decydujące znaczenie przy wyborze kierunku produkcji oraz planowaniu rozwoju gospodarstwa. Realizacja w gospodarstwach rolnych kosztownych inwestycji w przypadku dużych wahań cen produktów rolnych i środków do produkcji stwarza ryzyko utraty płynności finansowej. Dotyczy ono zwłaszcza gospodarstw towarowych, które korzystają z kredytów inwestycyjnych. W celu uświadomienia rolnikom tego zagrożenia, oraz określenia granicznych wartości spadku cen produktów i wzrostu cen środków do produkcji, dokonane będą analizy wrażliwości przedsięwzięć inwestycyjnych na zmiany koniunktury w rolnictwie. Na konkurencyjność gospodarstw rolnych, wpływa również analiza kosztów mechanizacji, mająca na celu optymalizację wyposażenia technicznego gospodarstw rolnych. Odpowiedni dobór maszyn i zastosowanie nowoczesnych

technologii produkcji może mieć duże znaczenie dla obniżenia kosztów i poprawy wyników produkcyjnych gospodarstwa.

Na poprawę konkurencyjności gospodarstw wpływa również wdrażanie systemu FADN. W 2010 roku kontynuowana będzie współpraca z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa Gospodarki Żywnościowej – Państwowym Instytutem Badawczym, w zakresie zbierania i opracowywania danych dla potrzeb systemu PL FADN. Współpraca ta realizowana będzie na podstawie umów zawieranych corocznie pomiędzy PODR w Szepietowie, a IERiGŻ-PIB w Warszawie. Po zamknięciu roku obrachunkowego, rolnicy otrzymują raporty indywidualne zawierające szczegółowe informacje ekonomiczne dotyczące ich gospodarstw. Jest to doskonałe źródło danych niezbędnych do prawidłowego zarządzania gospodarstwem i planowania jego rozwoju, dla dużej grupy rolników terenu woj. podlaskiego.

Na podstawie informacji uzyskanych z gospodarstw rolnych z całego województwa, opracowanych według jednolitej metodyki stosowanej w krajach Unii Europejskiej, przygotowane zostaną kalkulacje rolnicze dla podstawowych produktów rolnych.

Wzrost cen środków do produkcji rolnej, powoduje większe zainteresowania rolników zmianą systemu rozliczania podatku VAT. Wielu rolników rezygnuje z systemu ryczałtowego i przechodzi na zasady ogólne, dzięki temu uzyskuje możliwość odzyskiwania części podatku i obniżenia kosztów prowadzonej działalności. Analiza celowości zmiany systemu opodatkowania, pozwala na wyliczenie w oparciu o dane za ostatni rok, czy taka decyzja jest uzasadniona ekonomicznie w konkretnym gospodarstwie. Oferujemy również prowadzenie rozliczeń podatku VAT. Usługa ta skierowana jest do rolników rozliczających ten podatek na zasadach ogólnych. Zamierzamy pozyskać nowych zleceniodawców tej usługi oraz zaproponować ją rolnikom uczestniczącym w systemie PL FADN.

Do poprawy konkurencyjności przyczyni się również świadczenie usług doradczych w zakresie ekonomiczno-organizacyjnym i doradztwo podatkowe na indywidualne zapotrzebowanie. Doradztwo ekonomiczne i podatkowe, jest formą doradztwa, która cieszy się największym zainteresowaniem rolników. Porady najczęściej dotyczą spraw finansowych, dlatego wymagają szczególnej staranności i powinny być poparte szczegółowymi analizami i wyliczeniami. Upowszechniać będziemy również ubezpieczenia obowiązkowe w rolnictwie.

W 2010 roku prowadzone będą badania cen na targowiskach i cen środków produkcji rolnej u wybranych kontrahentów. Informacja rynkowa jest częścią systemu informacji rolniczej, wykorzystywanego przez uczestników rynku i kreatorów polityki rolnej. Sprawny system informacji rynkowej zapewnia przejrzystość rynku, wpływa na ograniczenie ryzyka nietrafnych decyzji. Powinien sprzyjać poprawie efektywności funkcjonowania mechanizmu rynkowego, umożliwić zaopatrzenie po niższych cenach, zapewniając jednocześnie wyższe dochody rolników. Współpraca przetwórstwa i handlu z rolnictwem daje szansę na zmniejszenie ryzyka i wzrost korzyści dla każdego uczestnika zintegrowanego rynku. Podstawą systemu jest zbieranie, gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie informacji niezbędnych do podejmowania racjonalnych decyzji. PODR Szepietowo uczestniczyć będzie również w Zintegrowanym Systemie Rolniczej Informacji Rynkowej, którego celem jest:

- udostępnienie uczestnikom rynku informacji umożliwiających podjęcie decyzji o tym co, kiedy i jak produkować,
- zaspokajanie potrzeb krajowych uczestników rynku rolnego,

– prowadzenie badań rynkowych dla potrzeb instytucji wspólnotowych.

Ceny i zaopatrzenie w środki do produkcji rolnej na bieżąco są dostępne w „Notowaniach” w PODR Szepietowo oraz w 14 powiatowych zespołach doradztwa rolniczego.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (PR)	Upowszechnianie nowoczesnych, efektywnych ekonomicznie technologii produkcji rolniczej:	
	a) systemy produkcji i standardy jakościowe - porady,	wg potrzeb
	b) integrowana produkcji roślin - porady.	wg potrzeb
2. (PZ)	Upowszechnianie technologii produkcji zwierzęcej podnoszących konkurencyjność gospodarstw:	
	a) chów lub hodowla innych zwierząt (konie, owce, drób, strusie, króliki itp.) – doradztwo,	6
	b) gospodarka pasieczna – doradztwo,	2
	c) prowadzenie gospodarki rybackiej – doradztwo.	2
3. (OŚ)	Upowszechnianie nowoczesnych, efektywnych ekonomicznie technologii w gospodarstwach prowadzonych metodami ekologicznymi:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) uprawa pszenicy orkisz – demonstracja,	9
	c) uprawa owoców jagodowych i upraw sadowniczych – demonstracja,	8
	d) uprawa ziół i warzyw – demonstracja.	4
4. (PR)	Ocena wpływu warunków pogodowych na przebieg wegetacji oraz wysokość i jakość plonów głównych roślin uprawnych:	
	a) ocena przezimowania zbóż ozimych i rzepaku,	14
	b) monitorowanie przebiegu najważniejszych prac polowych,	14
	c) szacunki plonów zbóż, rzepaku i kukurydzy,	14
	d) szacunek plonów ziemniaków,	14
	e) ocena jakości technologicznej ziarna pszenicy.	14
5.	Zarządzanie gospodarstwem rolnym i planowanie jego rozwoju	
(DE)	a) doradztwo ekonomiczno-organizacyjne - porady,	1 515
(DE)	b) podatki:	
	– porady,	277
	– podatek VAT w gospodarstwach – prowadzenie rozliczeń	36
	– analiza celowości przejścia na ogólne zasady rozliczania podatku VAT.	114
(DE)	c) prowadzenie rachunkowości w systemie FADN	815
(DE)	d) analiza raportów indywidualnych z gospodarstw prowadzących rachunkowość rolną	914
(DE)	e) ubezpieczenia obowiązkowe w rolnictwie – porady	wg potrzeb
(DE)	f) analiza wrażliwości przedsięwzięć inwestycyjnych na zmiany koniunktury w rolnictwie.	65
(DE)	g) analiza kosztów produkcji z wykorzystaniem programu komputerowego „Eurokalk”.	55

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
(DE)	h) analiza kosztów produkcji w działach specjalnych produkcji rolnej.	16
(DE)	i) analiza kosztów mechanizacji w celu optymalizacji wyposażenia technicznego gospodarstw rolnych.	29
(PZ)	j) analiza gospodarstw w ramach umowy z Instytutem Zootechniki PIB w Krakowie – ankiety.	wg umowy
(PZ)	k) administrowanie i przeprowadzanie transferów Indywidualnymi Ilościami Referencyjnymi:	
	– porady	wg potrzeb
	– wypełnianie wniosków	wg potrzeb
(OŚ)	l) analiza technologiczno-ekonomicznych aspektów wdrażania produkcji ekologicznej w wybranych gospodarstwach rolnych – prowadzenie zeszytu gospodarstwa ekologicznego	12
6. (PZ)	Sporządzanie raportów oddziaływania na środowisko – wykonanie raportu.	wg potrzeb
7. (OR)	Tworzenie grup producenckich:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) organizacja grup inicjatywnych – doradztwo,	9
	c) rejestracja grup producenckich – doradztwo,	wg potrzeb
	d) rejestracja grup producenckich – sporządzanie dokumentacji	wg potrzeb
	e) bieżąca współpraca z grupą producencką – doradztwo.	11
Monitoring rynków rolnych		
8. (PZ)	Monitorowanie rynków (mleka, mięsa wieprzowego, mięsa wołowego), sytuacji paszowej oraz stanu UZ – analizy miesięczne.	168
9. (DE)	Monitoring targowisk w ramach Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej - przekazywanie cen do KSRIR w MRiRW i do PUW (ceny dostępne na stronie www.minrol.gov.pl)	8 targowisk 56 notowań
10. (DE)	Monitorowanie cen na targowiskach województwa podlaskiego.	16 targowisk 56 notowań
11. (DE)	Informacje o podmiotach rynkowych - notowania cen u wybranych kontrahentów: zaopatrzenie w środki do produkcji rolnej, ceny usług rolniczych itp.	113 kontrahentów 12 notowań
12. (DE)	Publikowanie cen w mediach: a) na stronie internetowej www.odr.pl.pl , b) w Gazecie Współczesnej – dodatku AGRO, c) w Radiu Białystok i Redakcji Rolnej TVP, d) w Wiadomościach Rolniczych,	16 targowisk 56 notowań
13. (DE)	Udostępnianie i przekazywanie cen do instytucji współpracujących: a) PUW Wydział Środowiska i Rolnictwa, b) ARR w Olsztynie – ceny prosiąt, ceny detaliczne, młyny, ubojnie (24 kontrahentów), c) CDR Brwinów,	56 notowań 28 notowań 4 notowania
14. (DE)	Udostępnianie informacji rynkowej portalowi Farmer.pl – usługa świadczona umową.	22 kontrahentów 56 notowań

Zwiększenie konkurencyjności podlaskich gospodarstw zamierzamy osiągnąć upowszechniając postęp biologiczny poprzez prowadzenie doświadczeń wynikających z potrzeb regionu. Planujemy przeprowadzić 44 doświadczeń polowych w 27 tematach badawczych. Plan doświadczeń i wdrożeń opracowano we współpracy z Instytutem Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowym Instytutem Badawczym w Puławach oraz z Centralnym Ośrodkiem Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej, IHAR Poznań w oparciu o wcześniej zawarte porozumienia.

Doświadczenia zlokalizowane będą na polu doświadczalnym PODR Szepietowo, w gospodarstwach rolników indywidualnych na terenie województwa podlaskiego oraz w szkołach rolniczych.

Lp.	Autor tematu	Temat doświadczenia	Liczba
1.	Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych-Słupia Wielka	Porównanie plonowania nowych odmian pszenicy ozimej	3
2.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenżyta ozimego	2
3.		Porównanie plonowania nowych odmian żyta	2
4.		Porównanie plonowania nowych odmian jęczmienia ozimego	2
5.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenicy jarej	2
6.		Porównanie plonowania nowych odmian jęczmienia jarego	2
7.		Porównanie plonowania nowych odmian owsa	2
8.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenżyta jarego	2
9.		Porównanie plonowania nowych odmian ziemniaków wczesnych	1
10.		Porównanie plonowania nowych odmian ziemniaków średniowczesnych	2
11.	PODR Szepietowo	Porównanie plonowania trzech typów odmian rzepaku ozimego w warunkach klimatyczno-glebowych północno-wschodniej Polski	3
12.	PODR Szepietowo	Porównanie odmian rzepaku jarego w warunkach glebowo-klimatycznych woj. podlaskiego	3
13.	PODR Szepietowo	Wpływ terminów siewu i zróżnicowanego nawożenia azotowego na plonowanie bezerukowej odmiany gorczycy białej Bamberka w warunkach klimatyczno-glebowych północno-wschodniej Polski	3

Lp.	Autor tematu	Temat doświadczenia	Liczba
14.	IUNG-PIB Puławy IUNG Puławy	Ocena odmian żyta uprawianego w warunkach gospodarstw ekologicznych.	1
15.		Ocena odmian pszenicy ozimej uprawianej w warunkach gospodarstw ekologicznych.	1
16.		Ocena odmian pszenżyta ozimego uprawianego w warunkach gospodarstw ekologicznych.	1
17.		Ocena odmian pszenicy jarej uprawianej w warunkach gospodarstw ekologicznych.	1
18.		Ocena odmian jęczmienia jarego uprawianego w warunkach gospodarstw ekologicznych.	1
19.		Ocena odmian owsa uprawianego w warunkach gospodarstw ekologicznych.	1
20.		Ocena odmian pszenżyta jarego uprawianego w warunkach gospodarstw ekologicznych.	1
21.		Porównanie różnych systemów nawożenia w polowej produkcji roślin.	2
22.		Wpływ aplikacji azotu na wielkość plonu i wartość technologiczną pszenicy <i>Triticum spelta</i> .	1
23.		Wpływ gęstości siewu na plonowanie i jakość ziarna pszenicy <i>Triticum Durum</i> odmiany Komnata.	1
24.		Wpływ jesiennej dawki azotu na plon i jakość ziarna żyta ozimego.	1
25.		Wpływ przedsiewnego nawożenia azotem pszenicy ozimej na wielkość i jakość plonu.	1
26.	HZPC Poznań	Plonowanie rodów ziemniaków holenderskich.	1
27.	UAB"AGROK-ONCERNAS"	Wpływ różnych dawek (nawozu) na plonowanie zbóż	1
Razem			44

We wdrożeniach upowszechniane będą najlepiej plonujące w doświadczeniach odmiany zbóż uprawianych wg technologii zintegrowanej, która preferuje zrównoważone nawożenie i ochronę roślin.

Lp.	Autor tematu	Temat wdrożenia	Liczba
1.	PODR Szepietowo	Zintegrowana uprawa pszenicy ozimej.	2
2.		Zintegrowana uprawa pszenżyta ozimego.	1
3.		Zintegrowana uprawa żyta.	2
4.		Zintegrowana uprawa jęczmienia ozimego.	2
5.		Zintegrowana uprawa jęczmienia jarego.	1
6.		Zintegrowana uprawa owsa.	1
7.		Zintegrowana uprawa pszenicy jarej.	2
8.		Zintegrowana uprawa pszenżyta jarego.	2
Razem			13

Dużą uwagę przywiązywać będziemy do realizacji zadań mających na celu pomoc rolnikom w pozyskiwaniu środków finansowych. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013, stworzył nowe możliwości uzyskania wsparcia finansowego z UE dla producentów rolnych. Będziemy udzielać porad w zakresie sporządzania dokumentacji, niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej. Zamierzamy przygotowywać wnioski o dofinansowanie i płatność. Specjaliści Ośrodka posiadają odpowiednie przygotowanie merytoryczne oraz duże doświadczenie w opracowywaniu wniosków w ramach różnych programów.

W roku 2010 zamierzamy kontynuować usługę, polegającą na opracowywaniu planów przedsięwzięć dla osób i podmiotów ubiegających się o kredyty preferencyjne z dopłatą ARiMR do oprocentowania. Ośrodek posiada odpowiednie programy komputerowe oraz kadrę specjalistów z dużym doświadczeniem, którzy gwarantują wysoką jakość takich planów.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (PR)	Płatności obszarowe:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) wypełnianie wniosków.	5305
2. (PR)	Dopłaty z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) wypełnianie wniosków.	wg potrzeb
3. (DE)	Opracowanie planów przedsięwzięć dla osób i podmiotów ubiegających się o kredyty preferencyjne	137

PROW		
Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
4. (DE)	Modernizacja gospodarstw rolnych:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) opracowanie wniosku o przyznanie pomocy,	235
	c) opracowanie planu rozwoju gospodarstwa,	wg potrzeb
	d) opracowanie wniosku o płatność.	226
5. (DE)	Ułatwianie startu młodym rolnikom:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentów tj. wypełnienie wniosku o przyznanie pomocy, opracowanie planu rozwoju gospodarstwa, wypełnienie wniosku o płatność	45
6. (DE)	Renty strukturalne:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb
7. (DE)	Wsparcie gospodarstw niskotowarowych:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) przygotowanie wniosku	wg potrzeb
8. (PR)	Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) przygotowanie wniosku	wg potrzeb
9. (OR)	Grupy producenckie:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb
10. (OR)	Działania informacyjne i promocyjne:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) przygotowanie wniosku	wg potrzeb
11. (OR)	Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb

Cel 2.

Dostosowywanie gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt.

Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1831/2003 z dnia 22 października 2003, zobowiązuje Polskę do wprowadzenia w życie od 1 stycznia 2011 roku, systemu jednolitej płatności niezależnej od produkcji (SPS). Zgodnie z nowymi zasadami otrzymywanie płatności przez gospodarstwo, powiązane będzie z obowiązkiem spełnienia tzw. zasad wzajemnej zgodności (cross-compliance). Dotyczyć one będą m.in. ochrony przed zanieczyszczeniami powstającymi w wyniku prowadzenia działalności rolniczej, wytwarzania produktów rolnych w sposób nie zagrażający zdrowiu ludzi i zwierząt, oraz użytkowania gruntów w sposób nie pogarszający ich jakości. Wprowadzenie w życie tego Rozporządzenia Rady (WE) spoczywa m.in. na doradztwie rolniczym. W związku z tym zamierzamy prowadzić na szeroką skalę działalność informacyjną. Będziemy udzielali porad na temat minimalnych wymagań wzajemnej zgodności w zakresie zdrowotności roślin, bezpieczeństwa żywności, erozji gleby, substancji organicznej i struktury gleby. Tematyka realizowanych zadań obejmuje również zagadnienia związane z dostosowaniem gospodarstw utrzymujących zwierzęta do wymogów wzajemnej zgodności, w szczególności w odniesieniu do dobrostanu zwierząt i ochrony środowiska, poprzez pomoc we właściwym rozpoznaniu potrzeb gospodarstwa, zdiagnozowaniu problemów oraz wskazaniu możliwych rozwiązań technologiczno-organizacyjnych, które pozwolą na spełnienie norm.

W ramach dostosowania gospodarstw do wymogów wzajemnej zgodności proponujemy rolnikom możliwość korzystania z działania „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”. Dokonanie oceny lub opracowania planu dostosowania gospodarstwa rolnego do wymogów wzajemnej zgodności pomoże rolnikom:

- dostosować gospodarstwa rolne do zasad wzajemnej zgodności w zakresie gospodarki gruntami, ochrony środowiska, zdrowia publicznego, dobrostanu i zdrowia zwierząt, zdrowotności roślin,
- zwiększyć konkurencyjność i dochodowość gospodarstw rolnych,
- chronić środowisko naturalne,
- poprawiać bezpieczeństwo pracy.

Dostosowywanie gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt jest warunkiem uczestnictwa w „Programach rolnośrodowiskowych” w ramach PROW 2007-2013. Realizacja zadania będzie polegała na wprowadzaniu do praktyki metod gospodarowania uwzględniających wymagania ustaw i rozporządzeń w zakresie ochrony środowiska szczególnie „minimalnych wymagań wzajemnej zgodności” w zakresie: ochrony środowiska przed zanieczyszczeniami wynikającymi z prowadzonej w gospodarstwie działalności, wytwarzania produktów rolniczych w sposób nie zagrażający zdrowiu ludzi i zwierząt oraz zdrowotności roślin, zapewnienia warunków dobrostanu zwierząt, użytkowania gruntów w sposób nie pogarszający ich jakości. Prowadzone będzie doradztwo na temat ochrony wód gruntowych przed zanieczyszczeniami, spowodowanymi przez niektóre substancje niebezpieczne – przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz przechowywanie i gospodarkę

nawozami. Dostosowanie gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt, obejmuje także analizę warunków prowadzenia produkcji zwierzęcej w gospodarstwach ze szczególnym uwzględnieniem chowu ekologicznego zwierząt.

Zadaniem doradztwa z zakresu stosowania w rolnictwie odnawialnych źródeł energii, będzie wprowadzenie upraw energetycznych, jako jednej z możliwości ochrony środowiska i alternatywy dla gospodarstw, na obszarach, na których nie prowadzi się produkcji rolnej. Jest to bardzo ważny problem z punktu widzenia kończących się zasobów kopalnych źródeł energii (ropa naftowa, gaz, węgiel) i zachodzących zmian klimatycznych, jest to zgodne z założeniami „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej” (założono w niej, że udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym kraju wzrośnie w 2010 roku do 7,5% oraz w 2020 roku do 14%) i potrzebami podlaskiego rolnictwa w zakresie wprowadzania do płodozmianu roślin alternatywnych (rzepaku, lnianki, gorczycy i innych). Podnosić będziemy wiedzę rolników w zakresie uprawy roślin z przeznaczeniem na biomasę, które docelowo będą wykorzystywane do produkcji biogazu i biopaliw.

W zakresie odnawialnych źródeł energii (OZE) prowadzone będzie doradztwo ze szczególnym uwzględnieniem takich kierunków, które są możliwe do wykorzystania w warunkach woj. podlaskiego, a są to: biomasa stała – rośliny energetyczne z przeznaczeniem bezpośrednio na opał i do produkcji brykietu i peletu; biomasa do produkcji biogazu – takie rośliny jak: kukurydza, burak cukrowy ziemniak i inne; rośliny do produkcji biopaliw (etanolu i biodiesla) – zboża, ziemniaki, rzepak, lnianka; energetyka wiatrowa; wodna; słoneczna – kolektory słoneczne i ogniwa fotowoltaiczne; pompy ciepła i energia geotermalna.

Oferować będziemy doradztwo na indywidualne zapotrzebowanie rolników, związane z osią II. PROW 2007–2013 „Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich w zakresie programów rolnośrodowiskowych, obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania, zalesień gruntów rolnych, oraz zalesień gruntów innych niż rolne. Realizowane będą zadania takie jak opracowywanie planów i wniosków rolnośrodowiskowych pierwotnych i kontynuacyjnych, prowadzenie dokumentacji obowiązującej w programach rolnośrodowiskowych, sporządzanie planów nawozowych do programów rolnośrodowiskowych, sporządzanie ekspertyz przyrodniczych. Zadania te będą realizowane przez doradców posiadających uprawnienia doradców rolnośrodowiskowych, oraz uprawnienia ekspertów przyrodniczych (doradcy wpisani na listę Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi).

Dbałość o środowisko i obowiązek jego ochrony spoczywa na wszystkich mieszkańcach wsi. Potrzebne są działania doradcze w zakresie poprawy estetyki wsi, zmniejszenia emisji zanieczyszczeń pochodzących z gospodarstwa domowego oraz podniesienia świadomości na temat wpływu zanieczyszczeń na środowisko i ludzi. Prowadzone będzie kompleksowe doradztwo w zakresie estetycznego zagospodarowania zagrody, ze szczególnym uwzględnieniem części ozdobno-wypoczynkowej, małej architektury ogrodowej, właściwej pielęgnacji nasadzeń ozdobnych i trawnika. Ważnym zagadnieniem jest również racjonalne zagospodarowanie odpadów i ścieków, oraz zmniejszanie poziomu ich wytwarzania.

Ze stanem środowiska powiązana jest również jakość produkowanej żywności. Należy uświadamiać producentów, aby dołożyli wszelkich starań, żeby produkt finalny w drodze „od pola do stołu” był „najwyższej jakości”.

W ramach powyższego celu, świadczone będzie także doradztwo dla rolników produkujących i wprowadzających do obrotu żywność zgodnie z obowiązującymi wymogami prawa żywnościowego, które nakłada na każdego rolnika odpowiedzialność za produkcję i wprowadzenie do obrotu bezpiecznej żywności.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (PR)	Minimalne wymagania wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych objętych systemem płatności bezpośrednich ze szczególnym uwzględnieniem:	
	a) zdrowotności roślin - porady,	wg potrzeb
	b) bezpieczeństwa żywności - porady,	wg potrzeb
	c) substancji organicznej gleby - porady,	wg potrzeb
	d) struktury gleby – porady,	wg potrzeb
	e) BHP w gospodarstwie rolnym – porady.	wg potrzeb
2. (PZ)	Minimalne wymagania wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych - doradztwo:	
	a) utrzymujących cielęta,	17
	b) produkujących mleko,	22
	c) produkujących żywiec wołowy,	6
	d) utrzymujących trzodę chlewną	5
3. (OŚ)	Upowszechnianie uprawy roślin wpływających na podniesienie żywności gleby:	
	a) zwiększenie udziału motylkowatych w strukturze zasiewów - demonstracje	33
4. (OŚ)	Ochrona wód gruntowych przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez substancje niebezpieczne - demonstracje	33
5. (OŚ)	Ochrona dzikiego ptactwa i siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – porady.	wg potrzeb
6. (OŚ)	Kształtowanie krajobrazu rolniczego za szczególnym uwzględnieniem roli zadrzewień, zakrzewień śródpolnych – porady.	wg potrzeb
7. (PZ)	Składowanie, przechowywanie i zagospodarowanie nawozów naturalnych zgodnie z wymogami ochrony środowiska - doradztwo	8
8. (PZ)	Budowa, modernizacja i rozbudowa budynków inwentarskich dostosowanych do wymogów wzajemnej zgodności - doradztwo	15
9. (OŚ)	Wykorzystanie w rolnictwie odnawialnych źródeł energii – porady.	wg potrzeb
10. (GA)	Poprawa stanu estetycznego i sanitarno- higienicznego gospodarstw - demonstracje	17
11. (GA)	Zachowanie odpowiednich warunków sanitarno – higienicznych w gospodarstwie rolnym - porady	wg potrzeb

PROW		
Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
12. (PR)	Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) sporządzanie oceny gospodarstwa rolnego w zakresie spełniania wymogów wzajemnej zgodności	wg potrzeb
	c) opracowanie planu dostosowania gospodarstwa rolnego do wymogów wzajemnej zgodności	wg potrzeb
13. (OŚ)	Programy rolnośrodowiskowe:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) opracowanie planu rolnośrodowiskowego	750
	c) opracowanie wniosku rolnośrodowiskowego pierwotnego i kontynuacyjnego	1 550
	d) prowadzenie dokumentów obowiązujących w programach rolnośrodowiskowych	264
	e) sporządzanie planów nawozowych	wg potrzeb
	f) sporządzanie ekspertyz przyrodniczych	wg potrzeb

Cel 3.

Wsparcie działań związanych z rozwojem obszarów wiejskich jako miejsca samorealizacji ludności je zamieszkującej.

Jedną z podstawowych kwestii ekonomiczno-społecznych w Polsce przełomu XX i XXI wieku jest niska aktywność obszarów wiejskich. Pojawia się ona głównie w obrębie problematyki dochodowości rodzin wiejskich, ich poziomu życia, oraz bezrobocia. Ujawnia się szczególnie w obszarach najbiedniejszych, a do takich należy nasze województwo. Podlaska wieś tkwi w dziwnym marazmie, negatywnej „spirali niemożności”, oczekiwaniu rozwiązań przychodzących z zewnątrz, braku umiejętności współpracy międzyludzkiej w obrębie grup i organizacji w celu realizacji własnych interesów. Brak zdolności do kooperacji i tworzenia więzi pomiędzy ludźmi - definiowany jako niski poziom kapitału społecznego - powoduje że ludzie nie pomagają sobie nawzajem, nie zawiązują organizacji wspólnego działania, są nieufni wobec obcych i zakładają że każde nowe wyzwanie przyniesie tylko niepowodzenia. Aby ten stan zmienić trzeba uruchomić procesy aktywizujące mieszkańców wsi. Na nowo „zagospodarować” obszary wiejskie, które z miejsca wytwarzania żywności stają się miejscem wspólnego bytu rodzin rolniczych i funkcjonujących poza rolnictwem. Nadać im nową rolę w kształtowaniu warunków życia tak, aby animatorem i podmiotem była społeczność wiejska, a osobiste zaangażowanie mieszkańców, wynikało z odpowiedzialności za własną przyszłość.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego wpisuje się w działania zmierzające do nowego kształtowania obszarów wiejskich.

Szansą jest wsparcie przemian poprzez uruchomienie sprawdzonego już w Europie Programu LEADER, którego ideę i zasady popularyzujemy. Zamierzamy współpracować z Lokalnymi Grupami Działania w zakresie trwałego rozwoju obszarów wiejskich.

Zupełnie nowym działaniem w ofercie PODR jest realizacja zadań wspierających funkcjonowanie organizacji pozarządowych, dających mieszkańcom wsi możliwość poczucia uczestnictwa we wspólnocie i współtworzeniu. W tym celu w roku 2010 zamierzamy kontynuować rozpoczętą na przełomie lat 2008/2009 pracę na rzecz inspirowania lokalnych społeczności do zakładania formalnych organizacji pozarządowych /NGOs/, oraz pomagać w ich funkcjonowaniu. Współpraca z organizacjami /stowarzyszenia, spółdzielnie, koła gospodyń wiejskich itp./ polegała będzie głównie na dostarczaniu im informacji, pomaganiu w pisaniu projektów, wspieraniu realizacji projektów i innych zadań merytorycznych podejmowanych przez te organizacje.

Szansą na przyspieszenie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, jest pozyskiwanie przez rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich środków finansowych w ramach PROW 2007-2013 - działaniach: „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”, „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Odnowa i rozwój wsi”.

W działaniu cieszącym się największym powodzeniem tj. „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, celem wyłonienia ostatecznych beneficjentów, prowadzona będzie ankietyzacja wszystkich zainteresowanych. Rolnikom, spełniającym kryteria dostępu, udzielona zostanie pomoc przy opracowywaniu wniosków o dofinansowanie, oraz wniosków o refundację w ramach powyższego działania. Kontynuowana będzie współpraca w zakresie

realizacji przedsięwzięć wynikających z już złożonych wniosków w ramach tego działania. Polegać ona będzie na świadczeniu doradztwa w poprawnej realizacji zadań objętych przedsięwzięciem. Prowadzony będzie bieżący monitoring postępu prac. Rolnikom, którzy zrealizowali swoje zobowiązania, udzielana będzie pomoc w przygotowaniu dokumentacji rozliczeniowej, w tym sprawozdania końcowego. Dzięki powyższym działaniom powstaną nowe miejsca pracy w usługach, handlu, w gałęziach związanych z otoczeniem rolnictwa, przetwórstwie, w turystyce wiejskiej na obszarach wiejskich.

Działanie „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” jest sposobem na znalezienie źródła utrzymania, dla osób odchodzących z rolnictwa, oraz na uzyskanie dodatkowych dochodów w rodzinach rolniczych. Promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców wsi, oraz pomoc w tworzeniu „małych firm” jest ważnym elementem rozwijania ekonomicznych podstaw regionu. Zamierzamy świadczyć pomoc instruktazową, osobom samodzielnie sporządzających dokumentację do uzyskania wsparcia ze środków UE, oraz pomagać w wyborze najkorzystniejszej formy finansowania planowanych przedsięwzięć.

Po ogłoszeniu naboru wniosków, zamierzamy zaproponować taką usługę jak najszerszej grupie beneficjentów.

Magnesem, przyciągającym corocznie większą ilość turystów do gospodarstw agroturystycznych są takie walory regionu jak: tradycje, obrzędy, kuchnia regionalna, itp. Dużym zainteresowaniem turystów cieszą się także wyroby rękodzieła ludowego, stąd też niezbędne jest zebranie informacji przez PODR o wytwórcach tych produktów w województwie podlaskim.

Niemniej atrakcyjna jest podlaska kuchnia regionalna, która cieszy się wśród gości dużym uznaniem, a tym samym ma wpływ na szerszą promocję regionu. Celowym jest więc, podjęcie wśród producentów regionalnej żywności działań, inspirujących do rejestrowania tych produktów na Liście Produktów Tradycyjnych i skoordynowanie działań z Urzędem Marszałkowskim.

Rozwój wspomnianych wyżej dziedzin życia wsi przyczyni się do utworzenia dodatkowych miejsc pracy i dodatkowych dochodów, oraz wpłynie na zachowanie dziedzictwa kulturowego, rozwój regionu oraz zbudowanie pozytywnego wizerunku wsi podlaskiej.

Wieś podlaska dysponuje unikalnymi zasobami przestrzennymi, przyrodniczymi, kulturowymi i ludzkimi. Wykorzystując te uwarunkowania, wiele gospodarstw rolnych ma szansę na zwiększenie dochodów poprzez rozwijanie działalności agroturystycznej. Równocześnie produkowana przez nie żywność (jakościowo z reguły znacznie lepsza niż przemysłowa), odpowiednio zagospodarowana, daje szanse na poprawę warunków życia ludności wiejskiej.

Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej poprzez tworzenie nowych gospodarstw agroturystycznych, świadczone będzie poprzez doradztwo organizacyjno-prawne, mające na celu pomoc w utworzeniu nowych gospodarstw agroturystycznych. Skoncentrowane będzie ono głównie na odpowiednim przygotowaniu i wyposażeniu kwatery, zagospodarowaniu otoczenia oraz marketingu usług agroturystycznych. Ten sam cel będzie realizowany również poprzez pracę nad podniesieniem standardów świadczonych usług w już istniejących gospodarstwach agroturystycznych.

Przy realizacji tego celu współpracować będziemy z uczelniami wyższymi, szkołami rolniczymi, mediami oraz instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

Współpraca Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z uczelniami będzie obejmować: zaproszenia do uczestnictwa w konferencjach, imprezach targowych organizowanych przez PODR, wymianę wydawnictw, wypożyczenia międzybiblioteczne. Ponadto doradcy PODR są zaangażowani merytorycznie w pomoc i konsultacje przy powstawaniu prac dyplomowych, licencjackich i magisterskich. Współpraca będzie prowadzona z:

- Wyższą Szkołę Menadżerską w Białymstoku - Kierunek Turystyka i Rekreacja,
- Politechniką Białostocką - Wydział Zarządzania,
- Państwową Wyższą Szkołę Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży,
- Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Suwałkach - Instytut Agrobiznesu,
- Wyższą Szkołą Agrobiznesu w Łomży,
- Akademią Podlaską w Siedlcach.

Współpracować będziemy ze wszystkimi szkołami kształcącymi w zawodach rolniczych na poziomie średnim i zawodowym w woj. podlaskim, a w szczególności ze szkołami podległymi Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

- Zespół Szkół Rolniczych im. Krzysztofa Kluka w Rudce,
- Zespół Szkół Techniczno- Rolniczych im. Stanisława Staszica w Sejnach,
- Zespół Szkół Rolniczych w Janowie,
- Zespół Szkół w Marianowie.

a także z innymi szkołami i centrami kształcenia praktycznego, a między innymi:

- Zespół Szkół Rolniczych im. Stanisława Reymonta w Czartajewie
- Zespół Szkół Rolniczych im. Wincentego Witosa w Ostrożanach
- Zespół Szkół w Wojewodzinie
- Zespół Szkół Agropresiębiorczości w Zambrowie,
- Zespół Szkół im. gen. Ludwika Michała Paca w Dowspudzie,
- Zespół Szkół Rolniczych w Krzyżewie,
- Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Praktycznego w Białymstoku,
- Centrum Kształcenia Praktycznego w Wysokiem Mazowieckiem.

Zakres współpracy będzie obejmował m.in.:

- przekazywanie do bibliotek szkolnych wydawnictw PODR,
- prezentacja szkół rolniczych i nowych zawodów na łamach Wiadomości Rolniczych,
- udostępnianie zbiorów biblioteki PODR nauczycielom i uczniom,
- zapraszanie do zapoznania się z pracą Ośrodka oraz uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PODR,
- udział nauczycieli i uczniów w pokazach oraz zwiedzanie pól doświadczalnych PODR
- zwiedzanie i zajęcia praktyczne w gospodarstwach rolników współpracujących z PODR w Szepietowie.

Współpracować będziemy z redakcjami pism branżowych, a także lokalnych i samorządowych (27 tytułów), radiem i telewizją i portalami internetowymi (9). Współpraca z dziennikarzami będzie służyć rzetelnemu informowaniu rolników o najważniejszych działaniach podejmowanych przez PODR Szepietowo.

Formy współpracy:

- zapraszanie dziennikarzy na organizowane konferencje, wystawy, prezentacje, targi, patronaty medialne,
- przygotowywanie informacji prasowych i organizowanie konferencji prasowych,
- przygotowywanie kampanii promocyjnych,
- przekazywanie do prasy informacji i opracowań dotyczących rolnictwa oraz komunikatów prasowych,
- uczestnictwo w programach radiowych i telewizyjnych na temat rolnictwa,
- współpraca z mediami elektronicznymi w tym portalami rolniczymi.

Ponadto będziemy kontynuować współpracę z organizacjami, takimi jak: Podlaska Izba Rolnicza, zawodowe związki rolnicze i branżowe związki producentów.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (OR)	Promocja przedsiębiorczości i rozwijania ekonomicznych podstaw regionu	
	a) opracowanie „mapy przedsiębiorczości województwa”	1
	b) opracowanie „mapy przedsiębiorczości powiatu”	14
	c) podejmowanie dodatkowych źródeł dochodu - porady	wg potrzeb
	d) tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw – porady	wg potrzeb
2. (OR)	Współpraca z Lokalnymi Grupami Działania w zakresie trwałego rozwoju obszarów wiejskich	
	a) bieżąca współpraca z LGD – doradztwo,	15
	b) udział w opracowaniu lub realizacji projektów współfinansowanych ze środków pomocowych wynikających z Lokalnych Strategii Rozwoju	20
3. (OR)	Budowa kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich poprzez wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych (NGOs)	
	a) współdziałanie z liderem lub grupą inicjatywną zamierzającymi założyć organizację współpracy grupowej (NGOs)	20
	b) założenie i rejestracja organizacji pozarządowej (NGOs): – doradztwo, – pomoc w sporządzeniu dokumentacji.	wg potrzeb
	c) współpraca z istniejącymi organizacjami pozarządowymi (NGOs) poprzez:	
	– merytoryczne wspieranie przedsięwzięć realizowanych przez NGOs – doradztwo,	50
	– identyfikowanie źródeł dofinansowania działalności statutowej NGOs – doradztwo,	44
	– udział w opracowaniu lub realizacji projektów	20
	d) opracowanie diagnozy problemów społeczności lokalnej	14
	e) porady	wg potrzeb
4. (GA)	Inspirowanie do rejestracji produktów regionalnych na Liście Produktów tradycyjnych - doradztwo.	11 produktów

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
5. (GA)	Tworzenie nowych gospodarstw agroturystycznych - demonstracje	9
6. (GA)	Podniesienie standardów świadczonych usług w istniejących gospodarstwach agroturystycznych – doradztwo.	17 gosp.
7. (GA)	Upowszechnianie zasad sprzedaży bezpośredniej w gospodarstwie rolnym - doradztwo	13
8. (GA)	Upowszechnianie racjonalnego i zdrowego stylu życia - doradztwo	12
9. (GA)	Promocja produktów lokalnych i regionalnych (rękodzieło, wyroby kulinarne) - doradztwo	27 producentów
10. (IP)	Współpraca z podlaskimi uczelniami poprzez:	
	a) zaproszenia do uczestnictwa w konferencjach,	wg potrzeb
	b) zaproszenia do uczestnictwa w imprezach targowych PODR,	wg potrzeb
	c) wymianę wydawnictw,	wg potrzeb
	d) wypożyczenia międzybiblioteczne.	wg potrzeb
11. (IP)	Współpraca ze szkołami rolniczymi województwa podlaskiego:	
	a) przekazywanie do bibliotek szkolnych wydawnictw PODR,	wg potrzeb
	b) prezentacja szkół rolniczych i nowych zawodów na łamach Wiadomości Rolniczych,	wg potrzeb
	c) udostępnianie zbiorów biblioteki PODR nauczycielom i uczniom,	wg potrzeb
	d) zaproszenia do zapoznania się z pracą Ośrodka oraz uczestnictwa w imprezach targowych organizowanych przez PODR.	wg potrzeb
12. (IP)	Współpraca z mediami:	
	a) organizowanie konferencji prasowych,	wg potrzeb
	b) przygotowywanie informacji i komunikatów prasowych,	wg potrzeb
	c) przygotowywanie kampanii promocyjnych w mediach,	wg potrzeb
	d) patronaty medialne,	wg potrzeb
	e) zaproszenia na imprezy targowe PODR, konferencje.	wg potrzeb
13. (IP)	Współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz rolnictwa.	wg potrzeb

PROW		
Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
14. (OR)	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw:	wg potrzeb
	a) porady,	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji.	wg potrzeb
15. (GA)	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej:	
	a) porady,	wg potrzeb
	b) analiza możliwości uzyskania wsparcia – ankiety,	135
	c) wnioski o dofinansowanie,	wg potrzeb
	d) wnioski o płatność.	wg potrzeb
16. (OR)	Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (działanie osi 4 Leader):	wg potrzeb
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb
17. (OR)	Odnowa i rozwój wsi:	wg potrzeb
	a) porady,	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji.	wg potrzeb

Cel 4.

Doskonalenie zawodowe rolników i mieszkańców wsi oraz upowszechnianie informacji rolniczych.

Doskonalenie zawodowe to proces, którego zadaniem jest pomoc rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich w przystosowaniu się do funkcjonowania w zmieniających się uwarunkowaniach. W związku z tym podstawowe działania będą koncentrowały się na przygotowywaniu rolników do pozyskiwania środków finansowych w ramach płatności powiązanych ze spełnieniem określonych wymagań oraz na modernizację i rozwój gospodarstw.

Cel ten będzie realizowany różnorodnymi pozaszkolnymi formami kształcenia, a w szczególności poprzez stworzenie oferty usług edukacyjnych obejmującej:

- a) szkolenia,
- b) seminaria,
- c) warsztaty,
- d) konferencje,
- e) kursy.

Ponadto rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich zainteresowanym zdobywaniem i podnoszeniem kwalifikacji zawodowych udzielane będą porady z tego zakresu.

Działalność szkoleniowa będzie koncentrowała się na doskonaleniu technologii produkcji roślinnej i zwierzęcej pod kątem zasady wzajemnej zgodności, oraz uzyskiwania płatności powiązanych ze spełnieniem określonych wymagań.

Bardzo istotnym zagadnieniem omawianym na szkoleniach będzie również dobrostan zwierząt gospodarskich, oraz wymogi wynikające z Ustawy o ochronie zwierząt w świetle wymagań zasady wzajemnej zgodności. Ponadto doradcy rolnośrodowiskowi prowadzić będą seminaria dotyczące zasad realizacji programów rolnośrodowiskowych w ramach PROW 2007 – 2013.

Odrębną grupę stanowić będą warsztaty dla rolników i uczniów szkół rolniczych naszego województwa, obejmujące całokształt zagadnień związanych z produkcją biopaliwa. Będzie to popularyzacja uprawy roślin energetycznych do produkcji biopaliw oraz „biopaliwowni” na potrzeby własne gospodarstwa. Wprowadzenie roślin oleistych przyczyni się do poprawy zmianowania w gospodarstwie, a uprawa rzepaku do wzbogacenia gleby w substancję organiczną po przyoraniu resztek poźniwnych, jak też wykorzystania produktów ubocznych w postaci makuchów w żywieniu zwierząt gospodarskich. Warsztaty będą prowadzone metodą wykładu i pokazu. Pokazy tłoczenia odbywać się będą na bazie zainstalowanych urządzeń w „Centrum edukacji i produkcji biopaliw na własne potrzeby” w Podlaskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Szepietowie. Warsztaty pozwolą zapoznać się z urządzeniami do produkcji biopaliw, jak też przybliżyć procedury związane z zakładaniem składu podatkowego. Realizacja tego zadania przyczyni się do aktywizacji rolników i tworzenia grup producenckich w kierunku uprawy roślin oleistych i przetwarzania ich na biopaliwa.

Szczególne znaczenie będzie miało także informowanie na temat możliwości pozyskiwania środków finansowych na rozwój gospodarstw, oraz zapoznawanie rolników z zasadami rozliczania podatku VAT i ubezpieczeń w rolnictwie.

Rolnikom i mieszkańcom wsi stworzona będzie również możliwość odpłatnego udziału w szkoleniach i kursach nadających uprawnienia tj. stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy, obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin, integrowanej produkcji roślin, operatorów kombajnów zbożowych oraz kursu przygotowującego do egzaminu na tytuł zawodowy: rolnik. Zaświadczenia o ukończeniu tych szkoleń są często warunkiem pozyskania środków finansowych. Dopuszczamy także możliwość realizacji innych szkoleń w miarę pojawiającego się zapotrzebowania.

Lp.	Temat	Rodzaj formy kształcenia	Zakres
1. (PR)	Zasady wypełniania wniosków o przyznanie płatności obszarowych w roku 2010	seminarium	118
2. (PR)	Edukacja rolników i uczniów szkół rolniczych z zakresu technologii produkcji biopaliwa w gospodarstwie rolnym	warsztaty	5
3. (PZ)	Dobrostan zwierząt gospodarskich oraz wymogi wynikające z Ustawy o ochronie zwierząt w świetle wymagań wzajemnej zgodności	seminarium	26
4. (PZ)	Wymogi dotyczące utrzymania zwierząt gospodarskich, warunkujące otrzymanie funduszy pomocowych Unii Europejskiej.	seminarium	19
5. (PZ)	Budowa i wyposażenie budynków inwentarskich dla bydła oraz budownictwo wiejskie	konferencja	1
6. (DT)	Transformacja do praktyki rolniczej wyników doświadczeń terenowych	seminarium	20
7. (DT)	Prezentacja doświadczeń i kolekcji kukurydzy na polu doświadczalnym.	warsztaty	wg potrzeb
8. (OŚ)	Realizacja programów rolnośrodowiskowych w ramach PROW 2007 – 2013	seminarium	62
9. (DE)	Ubezpieczenia obowiązkowe w rolnictwie	seminarium	14
10. (DE)	Podatek VAT w rolnictwie	seminarium	14
11. (DE)	Możliwości pozyskania środków finansowych na rozwój gospodarstw rolnych	seminarium	14
12. (OR)	Możliwości pozyskiwania dodatkowych źródeł dochodu	seminarium	14
13. (OR)	Inicjowanie działań zmierzających do tworzenia organizacji grupowej współpracy	seminarium	28
14. (GA)	Możliwości wsparcia finansowego dodatkowej działalności pozarolniczej	seminarium	21
15. (OR)	Zagospodarowanie zagrody wiejskiej zgodnie z KDPR	seminarium	11

Lp.	Temat	Rodzaj formy kształcenia	Zakres
16. (GA)	Organizacja gospodarstwa agroturystycznego	seminarium	5
17. (GA)	Produkty regionalne i tradycyjne – zasady ochrony	seminarium	2
18. (MD)	Szkolenie w zakresie stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy	szkolenie	48
19. (MD)	Szkolenie w zakresie obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin	szkolenie	wg potrzeb
20. (MD)	Kurs dla operatorów kombajnów zbożowych	kurs	wg potrzeb
21. (MD)	Integrowana Produkcja Roślin - szkolenie	szkolenie	wg potrzeb
22. (MD)	Kurs przygotowujący do egzaminu na tytuł zawodowy w zawodzie rolnik	kurs	wg potrzeb
23. (PZ)	Kurs przygotowujący do egzaminu na tytuł zawodowy i tytuł mistrza w zawodzie pszczelarz	kurs	wg potrzeb

Wsparciem wyżej wymienionych działań będzie opracowanie i rozpowszechnienie materiałów informacyjnych i szkoleniowych.

Coraz więcej mieszkańców obszarów wiejskich poszukuje informacji w internecie. Na stronie internetowej PODR Szepietowo (www.odr.pl), umieszczane będą artykuły, sprawozdania, fotoreportaż, notatki prasowe, ogłoszenia i komunikaty, a także najlepsze artykuły z bieżących numerów „Wiadomości Rolniczych”. Publikowane będą w kategoriach: Informacje o PODR, Aktualności, Imprezy targowe, Wydawnictwa, Programy i projekty, Produkcja roślinna, Produkcja zwierzęca, Ekonomia, Ochrona środowiska, Ekologia, Przedsiębiorczość, Agroturystyka, Dom i Rodzina, Szkolenia.

Promocja działalności PODR Szepietowo na stronie internetowej będzie obejmowała:

- prezentację obowiązujących wymogów i standardów jakościowych,
- popularyzację informacji o możliwościach korzystania z instrumentów wsparcia gospodarstw rolnych,
- popularyzowanie wiedzy i osiągnięć naukowych oraz praktycznych w rolnictwie,
- promocję imprez wystawienniczo-targowych PODR,
- prezentację pracy wdrożeniowo-upowszechnieniowej,
- prezentację współpracy z instytucjami o podobnym profilu działalności, w tym również, współpracy międzynarodowej Ośrodka.

Poprzez Biuletyn Informacji Publicznej, będziemy publikować informacje, komunikaty dotyczące przetargów oraz ogłoszenia.

Informacje rolnicze będą upowszechniane także na tablicach ogłoszeń. W dyspozycji PODR jest 148 tablic informacyjnych na terenie województwa. Tablice znajdują się w urzędach gmin i Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego. Umożliwia to

przekazywanie w tradycyjny sposób informacji w postaci ogłoszeń, komunikatów, notowań cen targowiskowych.

Popularyzacja wiedzy i informacji rolniczej odbywać będzie się również w wydawnictwach PODR.

Plan wydawniczy obejmuje 30 pozycji, w tym 9 tytułów to broszury merytoryczne.

Lp.	Tytuł	Rodzaj wydawnictwa	Termin wydania	Nakład
1	Technologia uprawy ziemniaków jadalnych o wysokich walorach jakościowych	broszura	luty	2000
2	Wyniki Doświadczeń Terenowych za rok 2009	broszura	luty	500
3	Poddawanie matek pszczelich	broszura	kwiecień	1000
4	Realizacja programów rolnośrodowiskowych	broszura	luty	2000
5	Wykorzystanie w rolnictwie odnawialnych źródeł energii	broszura	styczeń	1000
6	Zarządzanie gospodarstwem ekologicznym	broszura	lipiec	1000
7	Poradnik przedsiębiorczości	broszura	luty	500
8	Oferta PODR dla społeczności lokalnych	ulotka	styczeń	500
9	Jak założyć stowarzyszenie	broszura	styczeń	300
10	VAT w rolnictwie	broszura	marzec	1000
11	Agroarena 2010	ulotka	luty	500
12	Wiadomości Rolnicze – 11 numerów w nakładzie ~4300 miesięcznie	czasopismo	grudzień 2009 - grudzień 2010	47300
13	Katalog wystawców - Regionalna Wystawa Zwierząt i Dni z Doradztwem Rolniczym	broszura	czerwiec	1000
14	Katalog wystawców - Wiosenne Targi Ogrodnicze i Pszczelarskie.	broszura	kwiecień	300
15	Katalog wystawców - Targi Ogrodnicze i Pszczelarskie „Jesień w sadzie i ogrodzie”	broszura	październik	300
16	Katalogi zwierząt bydła, trzody, koni, owiec - Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	broszura	czerwiec	1000
17	Wiosenne Targi Ogrodnicze i Pszczelarskie	plakat B3	marzec	1000
18	Podlaskie Targi Budownictwa Wiejskiego i Zielona Gala	plakat B3	kwiecień	1000
19	Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	plakat B3	maj	1500

20	Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	plakat A1	maj	200
21	Targi AgroEkoTurystyczne	plakat B3	czerwiec	1000
22	Dzień Kukurydzy, Wojewódzki Konkurs Orki	plakat B3	sierpień	1000
23	Targi Ogrodnicze „Jesień w sadzie i ogrodzie”	plakat B3	październik	1000
24	Wystawa Zwierząt i Dni z Doradztwem Rolniczym.	plakat B3	maj	200
25	Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	zaproszenie	maj	600
26	Papier firmowy	-	luty	5000
27	Wizytówki i identyfikatory	-	wg potrzeb	wg potrzeb
28	Materiały konferencyjne i szkoleniowe	-	wg potrzeb	wg potrzeb
29	Zaproszenia	-	wg potrzeb	wg potrzeb
30	Pisma marketingowe	-	wg potrzeb	wg potrzeb

Nadal wydawany będzie miesięcznik - Wiadomości Rolnicze, który redagowany i wydawany jest przez PODR w Szepietowie od 1990 roku. Kolportowany będzie przez doradców PODR Szepietowo, dostępny będzie w prenumeracie, a także w sprzedaży we wszystkich Zespołach Doradztwa Rolniczego i Ośrodku w Szepietowie. Wiadomości Rolnicze wydawane są w nakładzie 4700 egz. miesięcznie. Informacje, które będą publikowane w Wiadomościach Rolniczych, to nie tylko fachowe porady i zalecenia rolnicze, ale również źródło najnowszych informacji rolniczych. W stałych działach pisma (Z województwa, My w UE, Ekonomia, Przyjazne rolnictwo, U sąsiada) zamieszczane będą informacje i przykłady działań, które mogą być podejmowane przez innych mieszkańców województwa, a także dobrze służą promocji regionu. Zaplanowano także 312 artykułów, przygotowywanych przez specjalistów PODR. Ponadto w roku 2010, planujemy do Wiadomości Rolniczych dołączyć dział poświęcony samorządom.

Ośrodek może poszczycić się prowadzeniem jedynej w województwie biblioteki rolniczej. Działalność biblioteczna będzie polegała na gromadzeniu, opracowywaniu, przechowywaniu, udostępnianiu i popularyzacji materiałów bibliotecznych. Priorytetem będzie uzupełnianie zasobów bibliotecznych o nowości książkowe, czasopisma fachowe, materiały szkoleniowe, materiały pokonferencyjne z zakresu rolnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem wydawnictw prezentujących osiągnięcia podlaskiego rolnictwa, gospodarstw agroturystycznych, ekologicznych i innych.

Zbiór biblioteczny obejmuje 12 196 egz. książek i 114 egz. wydawnictw multimedialnych; w prenumeracie znajduje się 50 tytułów czasopism (stan na 30 października 2009). Prowadzone będzie udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych wszystkim zainteresowanym, a więc doradcom PODR, rolnikom, a także uczniom, studentom i pracownikom naukowym.

W korzystaniu ze zbiorów bibliotecznych pomocne będą bazy bibliograficzne: SIGŻ i Teksty oraz baza aktów prawnych LEX.

Każdy czytelnik będzie miał możliwość samodzielnego lub z pomocą bibliotekarza dokonania wyboru materiałów. Do dyspozycji czytelnika przeznaczone będzie stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu. Istnieje również możliwość korzystania z wydawnictw multimedialnych, które znajdują się w zbiorach biblioteki.

Popularyzacja książek i idei czytelnictwa realizowana będzie poprzez:

- organizowanie kiermaszy wydawnictw rolniczych podczas imprez organizowanych przez PODR,
- stałą wystawę czasopism rolniczych znajdujących się w bibliotece,
- reklamę oferty biblioteki na stronie internetowej Ośrodka i na łamach Wiadomości Rolniczych,
- popularyzację czytelnictwa Wiadomości Rolniczych i prasy rolniczej w bibliotece PODR i bibliotekach w powiatowych zespołach doradztwa rolniczego,
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami i organizacjami w zakresie rozwijania czytelnictwa i zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności lokalnej, w tym szczególnie z Centralną Biblioteką Rolniczą.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (IP)	Upowszechnienie informacji rolniczej na stronie internetowej PODR (www.odr.pl):	324
	– produkcja roślinna,	29
	– produkcja zwierzęca,	31
	– doświadczałnictwo,	8
	– ekologia i ochrona środowiska,	55
	– ekonomika	50
	– przedsiębiorczość, programy i projekty	40
	– gospodarstwo domowe i agroturystyka,	31
	– szkolenia,	40
	– inne,	40
2. (IP)	Biuletyn Informacji Publicznej – strona podmiotowa PODR w Szepietowie - informacje, przetargi, ogłoszenia	12
3. (IP)	Publikacja artykułów w Wiadomościach Rolniczych:	312
	– produkcja roślinna,	32
	– produkcja zwierzęca,	32
	– doświadczałnictwo,	12
	– programy rolnośrodowiskowe i ekologia,	66
	– ekonomika	56
	– przedsiębiorczość	15
	– organizacje pozarządowe	22
	– gospodarstwo domowe i agroturystyka,	27
	– grupy producenckie,	10
	– inne,	40

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
4. (IP)	Upowszechnienie informacji rolniczej na tablicach ogłoszeń – komunikaty i ogłoszenia, notowania cen (liczba tablic).	148 tablic
5. (IP)	Działalność biblioteczna	
	– wypożyczenia,	wg potrzeb
	– czytelnia – wykorzystanych materiałów,	wg potrzeb

Na 2010 rok planowane jest również przeprowadzenie licznych przedsięwzięć w formie konkursów.

Przygotowana będzie prezentacja uczestników oraz zgłoszenie gospodarstw do konkursów:

- Farmer Roku przeprowadzanego na szczeblu krajowym,
- Ogólnopolskiego Konkursu na Hodowcę i Fermę Bydła Mlecznego i Mięsnego,
- Ogólnopolskiego Konkursu Producent Trzody Chlewnej,
- Bezpieczne gospodarstwo rolne.

Po uzyskaniu dofinansowania w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich organizowane będą konkursy:

- Agroliga 2010 na szczeblu wojewódzkim – zaplanowano udział 14 gospodarstw i firm z branży okołorolniczej oraz konferencję podsumowującą ten konkurs,
- Inicjatywa sołecka roku,
- Konkurs Orki,
- Najlepsze gospodarstwo ekologiczne,
- Najciekawszy projekt z zakresu turystyki wiejskiej zrealizowany z udziałem funduszy unijnych.

Konkursy, w których realizacji uczestniczy PODR mają na celu nie tylko popularyzację nowoczesnych, ciekawych rozwiązań technologicznych i upowszechnianie dobrych praktyk, ale również zwrócenie uwagi na potencjał rozwojowy podlaskich gospodarstw.

Lp.	Nazwa konkursu	Zakres
1. (IP)	Farmer Roku 2010	6 zgłoszeń
2. (PZ)	Ogólnopolskiego Konkursu na Hodowcę i Fermę Bydła Mlecznego i Mięsnego - współorganizacja	6 zgłoszeń
3. (PZ)	Ogólnopolskiego Konkursu Producent Trzody Chlewnej - współorganizacja	3 zgłoszenia
4. (BHP)	Bezpieczne gospodarstwo rolne - współorganizacja	wg potrzeb

Na 2010 roku na terenach wystawowych Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego „Agroarena” zaplanowano imprezy wystawienniczo-targowych, które poprzedzone będą kampanią reklamową w mediach oraz na plakatach.

Nowoczesne rozwiązania technologiczne promować będziemy w trakcie Wiosennych Targów Ogrodniczych i Targów Pszczelarskich, Podlaskich Targów Budownictwa Wiejskiego, Podlaskiego Dnia Kukurydzy, Targów Ogrodniczych „Jesień w sadzie i ogrodzie” i Targów Pszczelarskich. W celu prezentacji najnowszych dostępnych technik i technologii w zakresie produkcji zwierzęcej zostanie zorganizowana Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem Rolniczym oraz Zielona Gala.

Po raz drugi organizować będziemy w Augustowie - mieście niezwykle atrakcyjnym turystycznie - targi AgroEkoTurystyczne, aby promować rolnictwo ekologiczne oraz działalność agroturystyczną.

W ramach organizowanych wystaw płodów rolnych na dożynkach i imprezach lokalnych, zaprezentowane zostaną rolnikom osiągnięcia i rozwiązania z dziedziny rolnictwa.

Naszym zadaniem będzie dotarcie z propozycją uczestniczenia w imprezach wystawienniczo-targowych do możliwie najszerzej grupy potencjalnych wystawców i rolników.

PODR ubiega się o dofinansowanie organizacji ww. imprez wystawienniczo-targowych w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Uzyskanie dofinansowania pozwoli na wzbogacenie programu i atrakcyjniejszą prezentację wiedzy z zakresu produkcji rolniczej.

Lp.	Nazwa	Termin
1. (PR, PZ)	Wiosenne Targi Ogrodnicze i Targi Pszczelarskie	17-18 VI
2. (DE, PZ)	Podlaskie Targi Budownictwa Wiejskiego, Zielona Gala	22-23 V
3. (PZ)	VI Ogólnopolska Wystawa Bydła Hodowlanego, XVII Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem Rolniczym	25-27 VI
4. (OŚ,GA)	Targi AgroEkoTurystyczne - Rynek Zygmunta Augusta w Augustowie	3-4 VII
5. (PR, PZ)	Podlaski Dzień Kukurydzy, III Konkurs Orki	5 X
6. (PR, PZ)	Targi Ogrodnicze „Jesień w sadzie i ogrodzie” i Targi Pszczelarskie	16-17 X
7. (PR)	Wystawy płodów rolnych na dożynkach i imprezach lokalnych	VIII-IX

Doskonalenie zawodowe kadry doradczej

W celu poprawy efektywności pracy i konkurencyjności na rynku usług doradczych zadanie to realizowane będzie następującymi formami:

Lp.	Forma doskonalenia	Liczba uczestników
2	Kursy:	
	– Metodyka i organizacja doradztwa rolniczego	20
	– Pedagogiczny dla wykładowców pozaszkolnych form kształcenia	20
	– Minimalne wymagania wzajemnej zgodności (cross – compliance) w gospodarstwie rolnym	20
	– Operator kombajnu zbożowego	10
3	Seminaria i warsztaty:	
	– Minimalne wymagania wzajemnej zgodności (cross – compliance) w gospodarstwie rolnym	136
	– Wypełnianie wniosków o płatności bezpośrednie oraz wniosków i niezbędnej dokumentacji z działań PROW	90
	– Zasady opracowywania strategii rozwoju	30
	– Zakładanie i prowadzenie gospodarstwa agroturystycznego	25
	– Przygotowanie i realizacja projektów	30
4	Kształcenie na odległość:	
	– Zarządzanie finansami i korzystanie z bankowości elektronicznej	30
	– Ekonomika, zarządzanie i technologia w rolnictwie	30
	– Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	30

Projekty

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego współuczestniczy w realizacji i pozyskuje projekty do realizacji w ramach środków krajowych i unijnych.

W roku 2010 będą realizowane następujące projekty:

Lp.	Nazwa działania	Zakres	Wartość ogółem	w tym PODR*
1. (OR)	POKL, Działanie 8.1.2 – Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie – „Cztery Horyzonty - reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa w oparciu o walory turystyczne i kulturowe ich miejsca zamieszkania” – szkolenie (40 godz.) „Pracownik turystyki z elementami małej gastronomii, obsługi klienta i recepcji” – szkolenie (40 godz.) „Kucharz regionalny” – szkolenie (40 godz.) „Organizator turystyki wiejskiej” – szkolenie (40 godz.) „Aranżacja ogrodów i terenów zielonych” – szkolenie (40 godz.) „Animators kulturowy”	 4 4 4 2 2	1 199 996 zł	312 600 zł
2. (DT)	Fundusz dla organizacji pozarządowych – „Ekologizacja gospodarstw agroturystycznych” – współpartnerstwo z LOT „Brama na Bagna”	1	548 718 zł	117 396 zł
3. (OR)	Leonardo da Vinci – projekt partnerski „Ustawiczne kształcenie kadry doradczej zaangażowanej w rozwój obszarów wiejskich państw regionu bałtyckiego”	1	49 000 eur	18 000 eur
4. (PR)	Produkcja bioenergii na bazie agrobiomasy w województwie podlaskim	1	129 170 zł	129 170 zł

* - kwoty na wszystkie lata realizacji.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie ubiega się dofinansowanie w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich realizacji następujących zadań:

Lp.	Wyszczególnienie	wartość		Dział /sekcja
		ogółem	KSOW	
DZIAŁANIE KSOW: Identyfikacja i analiza możliwych do przeniesienia dobrych praktyk w zakresie rozwoju obszarów wiejskich oraz przekazanie informacji na ich temat				
1	2 dniowe warsztaty "Tradycyjne wyroby i ozdoby wielkanocne"	9010	7600	GA
2	Konkurs na najciekawszy projekt z zakresu turystyki wiejskiej zrealizowany z udziałem funduszy unijnych cz.I, cz II	16868	14668	GA
3	Tradycyjne wyroby plecionkarskie ze słomy i siana (2 dniowe warsztaty)	8520	7020	GA
4	Podlaskie Forum Budownictwa Wiejskiego przy III Podlaskich Targach Budownictwa Wiejskiego	11180	8400	DE
5	Przeprowadzenie praktycznych pokazów tłoczenia i estryfikacji oleju na biopaliwa na bazie zainstalowanych urządzeń w PODR w Szepietowie	51417	49300	PR
6	Seminarium informacyjne na temat „Dobre praktyki w chowie matek pszczelich”	3352	2800	PZ
7	Podlaskie Dni Pola - seminarium wyjazdowe	21400	13500	DT
8	Konkursu Podlaska Agro Liga 2010	14108	10800	IP
9	Konkurs "Inicjatywa sołecka roku"	27623	27623	GA
10	Opracowanie i wydanie przewodnika dobrych praktyk w NGOs	13260	7300	OR
11	Konkurs orki	68460	56000	PR
12	Konferencja „Dobre praktyki NGOs w rozwoju obszarów wiejskich”; Zorganizowanie ekspozycji wystawienniczej „Dobre praktyki NGOs w rozwoju obszarów wiejskich w obiektywie”	15600	10800	OR
13	Opracowanie i wydanie publikacji „Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich – przykłady dobrych praktyk”	14180	9700	OR
14	Tradycyjne robótki ręczne: hafciarstwo, szydełkowanie (2 dniowe warsztaty)	8820	7320	GA
15	Tradycyjne ozdoby świąteczne: pająki, ozdoby choinkowe (2 dniowe warsztaty)	8520	7020	GA
16	Tradycyjny wyrób sera, chleba, masła i sękacza (2 dniowe warsztaty)	8745	7245	GA
17	Podlaskie tradycją stoi – konferencja z wystawą	5250	4000	GA
18	Aktualna sytuacja w rolnictwie w województwie podlaskim - publikacja	53580	43500	PR
DZIAŁANIE KSOW: Przeniesienie dobrych praktyk oraz projektów innowacyjnych, organizacja wymiany doświadczeń i „know-how”				
1	Organizacja seminarium wyjazdowego rolnikom ekologicznym zainteresowanym przetwórstwem i	21288	19300	OŚ

	sprzedażą produktu oraz osobom zajmującym się doradztwem - gospodarstwo z przetwórstwem w Niemczech, Targi w Norymberdze			
2	Forum Rolnicze Województwa Podlaskiego	6620	6000	IP
3	Organizacja II Targów AgroEkoTurystycznych w Augustowie połączone z konferencją	12303	10000	GA
4	Zorganizowanie seminarium nt. „Od grupy inicjatywnej do grupy producentów”	4450	2700	OR
5	Publikacja broszury informacyjnej "Analiza zmiennych kosztów produkcji - 2009r."	28300	2300	DE
6	Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne	31724	26500	OŚ
7	Organizacja 2 dniowej konferencji ekologicznej podczas Targów Agro EkoTurystycznych w Augustowie	33400	32000	OŚ
8	Organizacja seminarium wyjazdowego rolnikom ekologicznym zainteresowanym przetwórstwem i sprzedażą produktu oraz osobom zajmującym się doradztwem - gospodarstwa na terenie województwa lubelskiego i podkarpackiego, Targi Ekogala w Rzeszowie	15178	14000	OŚ
9	XVII Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych Szepietowo 2010, VI Krajowa Wystawa Bydła	565700	129000	PZ
10	Warsztaty szkoleniowe dla liderów wiejskich nt. „Gdzie szukać pieniędzy, czyli od opracowania do rozliczania projektu - dobre praktyki”	10580	8000	OR
DZIAŁANIE KSOW:				
Pomoc techniczna dla współpracy międzyterytorialnej i transgranicznej				
1	Wyjazd studyjny przedstawicieli LGD i specjalistów PODR współpracujących z LGD do funkcjonujących LGD w Polsce południowej celem poznania dobrych praktyk	28972	27000	OR
2	Wyjazd studyjny przedstawicieli NGOs z obszarów wiejskich i specjalistów PODR współpracujących z NGOs do funkcjonujących NGOs w województwie opolskim celem poznania dobrych praktyk	29772	28000	OR
3	Wyjazd studyjny potencjalnych przetwórców płodów rolnych do funkcjonujących podmiotów gospodarczych w Wielkopolsce i na targi przetwórstwa w Poznaniu	11 060	9200	OR
Ogółem		1159240	580973	

/dane na dzień 2009.10.06/

Objaśnienia zastosowanych zapisów i skrótów:

* skróty nazw działów/sekcji na podstawie Rzeczowego Wykazu Akt, w celu ułatwienia identyfikacji zadań nadzorowanych przez poszczególne komórki organizacyjne Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie (PODR):

PR – Sekcja Produkcji Roślinnej,

PZ – Sekcja Produkcji Zwierzęcej,

DT – Sekcja Doświadczalnictwa Terenowego,

DE – Dział Ekonomiki,

OŚ – Sekcja Ekologii i Ochrony Środowiska,

GA – Sekcja Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki,

OR – Dział Przedsiębiorczości, Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki,

MD – Sekcja Metodyki Doradztwa i Szkoleń,

IP – Sekcja Wydawnictw i Promocji.

** wg potrzeb – zakres wyrażony tym określeniem oznacza, że zadania będą realizowane proporcjonalnie do zainteresowania rolników i mieszkańców obszarów wiejskich oraz możliwości kadrowych PODR.

